

Twence®

Passie!

Financieel Jaarverslag 2017
Twence Holding B.V.

2017

Passie!

Financieel Jaarverslag 2017
Twence Holding B.V.

2017

Inhoudsopgave

Passie	5
Kerncijfers	7
Verslag van de directie	8
Corporate governance verslag Twence Holding B.V.	16
Algemene vergadering van aandeelhouders	26
Jaarrekening 2017 Twence Holding B.V	29
Enkelvoudige jaarrekening 2017 Twence Holding B.V.	51
Overige gegevens	59
Controleverklaring	61

Dit is het financieel jaarverslag van Twence Holding B.V. Daar waar wij 'Twence' schrijven wordt Twence Holding B.V. bedoeld, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.

Tekst / eindredactie: Afdeling Communicatie Twence B.V.
Fotografie: Rikkert Harink
Vormgeving: Reclamebureau VanderVeer, Enschede
Druk: Van Marle, Hengelo

Dit jaarverslag wordt uitgegeven in het Nederlands, Duits en Engels. De Nederlandse gedrukte uitgave is leidend.

Dit jaarverslag is gedrukt op Digigold Silk, FSC® mixed resources.

Passie

Twintig jaar geleden maakten wereldleiders in Kyoto afspraken over het reduceren van de uitstoot van CO₂. In het klimaatakkoord van Parijs werden de doelen en verplichtingen later verder uitgewerkt: de atmosfeer mag ten opzichte van het pré-industriële tijdperk maximaal twee graden opwarmen en er moet snel een einde komen aan het gebruik van fossiele brandstoffen. Die vormen immers een belangrijke oorzaak van de overmatige CO₂-uitstoot en daarmee van de stijging van de temperatuur. Maar liefst 195 van de 196 internationaal erkende onafhankelijke staten tekenden dit akkoord. Daarmee aanvaardden we wereldwijd dat we samen moeten oplossen wat we met ons allen hebben veroorzaakt.

Ook al geeft één van de grootste industrielanden nu aan uit het klimaatakkoord te stappen, er is een collectief bewustzijn en daarmee een onomkeerbaar proces in gang gezet. Landen, steden en bedrijven investeren volop en met overtuiging in een groenere samenleving. Dat is in ons land niet anders. Landelijke en lokale overheden leggen in hun beleid vast dat CO₂-uitstoot moet worden voorkomen en dat materialen zo veel mogelijk moeten worden hergebruikt. De doelen zijn vaak zelfs ambitieuzer dan die van 'Parijs'.

In april 2017 besloot een grote meerderheid van onze aandeelhouders om Twence in te zetten voor extra bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de (Twentse) gemeenten. Dat is in lijn met de gedachte die ooit leidde tot de oprichting van Twence: samen kunnen we meer bereiken bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. In de oorsprong was de verantwoorde verwerking van afval de belangrijkste reden voor samenwerking in de regio, nu gaat het om het behoud van grondstoffen voor de kringloop en de productie van energie uit niet-fossiele bronnen, zoals zon en biomassa.

Uit medewerkersonderzoeken bij Twence blijkt telkens weer hoe sterk onze trots op het bedrijf en de maatschappelijke relevantie van het werk ons drijven. Twence heeft de kennis, de ervaring, de ruimte en de gedrevenheid om op substantiële schaal duurzaamheidsprojecten te realiseren. Een mooi voorbeeld is het eerste zonnepark in de regio, dat in 2017 op het terrein van Twence werd gerealiseerd en voor ongeveer 1.000 huishoudens groene stroom produceert. Er volgen er meer. Rond 2020 zullen de 'Twence-zonneparken' samen voor een kleine 10.000 huishoudens groene elektriciteit produceren.

2017 was ook het jaar van de ombouw van de biomassa-energiecentrale. Terwijl de centrale vol in gebruik bleef en groene elektriciteit leverde voor een stad zo groot als Hengelo, werden voorzieningen getroffen om uit de installatie ook stoom en warmte te leveren. De eerste maanden van 2018 wordt de ombouw voltooid, waarna we een verdrievoudiging van de energieopbrengst zullen realiseren uit vrijwel dezelfde input. Met de warmte en stoom kunnen bedrijven in onze omgeving en het stadsverwarmingsnet in Enschede een forse verduurzamingsstap zetten en verder uitbreiden.

Ook als grondstoffenproducent bereikte Twence in 2017 een mijlpaal: voor het eerst werden bodemassen uit onze afvalenergiecentrale op grote schaal als vrij toepasbare bouwstof ingezet, voor de aanleg van een spoorwegviaduct bij Deurningen. Hiermee konden we invulling geven aan één van onze ambities: het lokaal sluiten van kringlopen.

We hebben bij onze keuzes en projecten de lange termijn voor ogen. We bekijken de gehele keten en stellen het nut van de output centraal. Zo zoeken we de balans tussen klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen enerzijds en rendement anderzijds. Onze bronnen afval, biomassa en de zon, moeten uitstekende en nuttige producten opleveren in termen van herbruikbaarheid en energie. Zo zullen ook de projecten die nu op stapel staan bijdragen aan het verduurzamen van de regio.

Onze inspanningen hebben in 2017 ook in bedrijfs-economisch opzicht geleid tot zeer goede resultaten. Het resultaat na belastingen bedraagt € 14,4 miljoen. Van onze opbrengsten van € 110,1 miljoen is ongeveer 40 procent afkomstig uit de verkoop van energie. Voor het eerst passeerde dit jaar meer dan 1.000.000 ton afval onze weegbrug. Vrijwel al dit materiaal zetten wij om in herbruikbare stoffen, grondstoffen en energie.

In dit verslag leest u de financiële achtergronden van Twence Holding B.V. en haar dochterondernemingen Avi-Twente B.V., Twence Bioconversie B.V., Twence B.V., Warmtekrachtcentrale Twence B.V., Twence Tweede Lijn B.V., Twence Derde Lijn B.V., Twence Groene Energie B.V., Twence Duurzaam B.V., Twence Afvalscheiding B.V. en Twence Zon B.V. In ons separaat uitgebrachte publieksverslag 'Passie, Twence in 2017' beschrijven wij onze belangrijkste projecten en ontwikkelingen in meer detail.

Kerncijfers

De onderstaande kerncijfers hebben betrekking op de geconsolideerde jaarrekening 2017 van Twence Holding B.V. De balansgegevens zijn per 31 december.

KERNCIJFERS	EENHEID	2017	2016
Afvalverwerking, energie, grondstoffen			
Netto-omzet	€ mio	109,6	107,8
Som der bedrijfsopbrengsten	€ mio	110,1	108,0
Resultaten			
Bedrijfsresultaat/EBIT	€ mio	21,5	18,1
Resultaat na belastingen	€ mio	14,4	12,1
Resultaat na belastingen als % van de bedrijfsopbrengsten	%	13,1	11,2
EBITDA	€ mio	51,1	51,5
Kasstroom uit operationele activiteiten	€ mio	44,6	43,3
Materiële vaste activa			
Aanschafwaarde totaal	€ mio	652,0	636,2
Boekwaarde totaal	€ mio	233,9	237,9
Investerings	€ mio	25,6	10,2
Afschrijvingen	€ mio	29,6	33,4
Vermogen			
Balanstotaal	€ mio	277,8	275,8
Kengetallen			
Rentabiliteit totale vermogen	%	6,9	6,3
Rentabiliteit eigen vermogen (na belastingen)	%	11,2	9,7
Afvalhoeveelheden			
Aangeleverde hoeveelheden	in kton	1.000	957
Energie			
Bruto elektriciteitsproductie	in GWhe	476	487
Warmte- en stoomlevering	in GWth	605	603
Overige kerncijfers			
Personeelsbezetting ultimo	in fte	228,3	224,8
Ziekteverzuim	%	4,3	3,1
Gemiddelde leeftijd	in jaren	46,7	45,8

Verslag van de directie

Het jaar 2017 stond in het teken van toekomstgerichte ontwikkelingen. Een van de belangrijkste was de positieve keuze van onze aandeelhouders om Twence voor de regio te behouden en in te zetten voor extra bijdragen aan de regionale duurzaamheidsdoelstellingen. Deze rol sluit naadloos aan bij de ontwikkeling die wij de afgelopen decennia hebben doorgemaakt. Er zijn miljoenen geïnvesteerd in technieken en installaties voor de productie van duurzame energie en terugwinning van grondstoffen. Twente heeft zich tot doel gesteld dat in 2023 20 procent van de gebruikte energie duurzaam wordt opgewekt, dus zonder inzet van fossiele brandstoffen. Met de installaties van nu en de projecten waar we op dit moment aan werken, verwachten wij de helft van de gewenste duurzame energie voor de regio te kunnen produceren.

Het jaar begon met de eerste levering van huishoudelijke reststromen uit de eigen scheidingsinstallatie van Stadt Münster, een mijlpaal in het perspectief van onze ontwikkeling naar een Euregionaal duurzaamheidsbedrijf. Twence en Münster onderzoeken of en hoe de samenwerking geïntensiveerd kan worden om de duurzame verwerking van reststoffen en de productie van duurzame energie in het Euregiogebied verder te optimaliseren. Stadt Münster heeft de wens geuit toe te willen treden als aandeelhouder van Twence. Op dit moment wordt er van Nederlandse en Duitse zijde hard aan gewerkt om dit te realiseren. De details hierover leest u in de paragraaf 'Vennootschappelijke ontwikkelingen' in dit verslag.

Eind 2016 ging de ombouw van onze biomassa-energiecentrale van start. Deze centrale bouwen we om, zodat we er vanaf mei 2018 naast elektriciteit ook groene stoom en warmte uit kunnen leveren. In de loop van 2017 zijn alle technische aanpassingen hiertoe getroffen. Tijdens de werkzaamheden bleef de centrale normaal in gebruik voor elektriciteitsproductie. De eerste maanden van 2018 vernieuwen we het binnenste deel van de centrale, de verbrandingsoven en de rookgasreinigingsinstallatie, zodat de installatie het komende decennium als betrouwbare 'groene verwarmingsketel' voor de regio zijn werk kan doen. Met Apollo Vredestein en Grolsch in Enschede sloten we in februari 2017 een intentieovereenkomst voor onderzoek naar de mogelijkheden hun bedrijfsprocessen te verduurzamen, door groene warmte uit de biomassacentrale te benutten.

Onze afvalenergiecentrale speelt een belangrijk rol bij het behalen van regionale duurzaamheidsdoelstellingen. Voor de energie die we er produceren zijn geen

fossiele brandstoffen nodig. De Nederlandse overheid bestempelt 54 procent van de energie uit deze centrale als duurzaam. De beschikbaarheid van de centrale was in 2017 historisch hoog, wat zich heeft vertaald in een uitstekende opbrengst aan energie en grondstoffen. Professionalisering van het asset management en verbeterinitiatieven, die de afgelopen jaren zijn doorgevoerd in de centrale, bewijzen hun meerwaarde: we hebben de installaties optimaal kunnen bedrijven. Met stookproeven onderzochten we de relatie tussen input en opbrengst, in termen van grondstoffen en energie, maar ook verbrandingstijd en belasting voor de rookgasreinigingsinstallatie. Met de kennis die we hiermee opdoen, werken we aan een evenwichtig inputportfolio en een stabiel proces.

Uit bodemas, het materiaal dat na energieopwekking uit niet-herbruikbaar afval overblijft, haalt Twence ruim 90 procent van de ijzerhoudende metalen terug en bijna 85 procent van de non-ferro metaalkorrels zoals koper, aluminium en zink. Op dit gebied behoren we tot de koplopers in onze branche. De bodemas zelf is, na een extra bewerkingsstap, een grondstof voor de bouw. Het materiaal kan als zand- of grindvervanger worden gebruikt, zowel in ongebonden vorm als bijvoorbeeld in de beton- en cementindustrie. Aan het begin van 2017 werden de eerste betonklinkers op basis van onze bodemassen geproduceerd. In de loop van 2017 leverden wij 120.000 ton bodemassen aan een nabijgelegen infrastructureel project van Pro-Rail, voor het eerste grootschalige gebruik van onze bodemassen als vrij toepasbare bouwstof. Voor het toepassen van dit materiaal zijn geen isolerende maatregelen nodig. Vergelijkbaar materiaal werd later ook gebruikt voor de fundering van een nieuwe parkeerplaats op het High Tech Systems Park in Hengelo, eind 2017. Deze leveringen zijn een opmaat om binnen twee jaar te kunnen voldoen aan de in 2012 gesloten Green Deal Bodemassen, die kwaliteitsverbetering van bodemassen behelst. We liggen daarmee op schema. Voor de verdere invulling van onze opdracht uit de Green deal bouwen we in 2018 en 2019 een wasinstallatie voor bodemassen. Deze zal voor 2020 operationeel zijn.

Wij onderzoeken de mogelijkheden om grootschalig CO₂ af te vangen en beschikbaar te maken voor nuttig gebruik. Daarvoor kunnen we gebruik maken van warmte uit de biomassa-energiecentrale. Het afvangen en opnieuw gebruiken van CO₂ is van groot belang om de opwarming van de aarde een halt toe te kunnen roepen. Het verminderen van directe emissies van CO₂ (dus de emissies door de schoorsteen) en het nuttig

gebruiken van CO₂ zijn wenselijke ontwikkelingen die passen bij de rol van Twence in de regio en bij onze missie. Het nieuwe regeerakkoord onderstreept het belang van dit project: het afvangen van CO₂ door afvalenergiecentrales wordt expliciet genoemd, om 2 miljoen ton bij te dragen aan de totale beperking van 56 miljoen ton CO₂-uitstoot in 2030. Het is onze bedoeling om jaarlijks 100.000 ton CO₂ af te vangen, een schaalgrootte die overeenkomt met de impact van ruim 30 windmolens in CO₂-equivalenten. De mogelijkheden om CO₂ nuttig toe te passen zijn divers, zoals bijvoorbeeld als 'meststof' in de glastuinbouw en als basisstof bij de productie van energiedragers, grond- en bouwstoffen. In het verlengde hiervan ondertekenden we eind november een intentieovereenkomst met technologie-ontwikkelaar Coval Energy uit Breda, voor samenwerking bij onderzoek naar de ontwikkeling van brandstoffen uit CO₂. Coval Energy ontwikkelt technologie om met CO₂ en waterstof methaanzuur te maken. Methaanzuur heeft een zeer hoge energiedichtheid en kan gebruikt worden voor het opwekken van elektriciteit in de brandstofcel van voertuigen. Vanaf 2018 willen we samen een pilot-installatie voor de productie van de 'groene brandstof' methaanzuur ontwikkelen en bouwen.

In september ontvingen wij van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu een verklaring dat de compost van Twence officieel de 'einde afvalstatus' heeft gekregen. Deze verklaring is een belangrijke stap om het internationaal sluiten van nutriëntenkringlopen mogelijk te maken, doordat het de weg opent naar export van deze bodemverbeteraar naar gebieden elders in Europa, waar de grond verschaald is. We zijn er trots op dat wij als eerste producent van compost in Nederland deze verklaring hebben gekregen. Het is een erkenning voor de inspanningen van alle verwerkers van GFT- en groenafval in Nederland om een hoogwaardige kwaliteit compost te produceren. Na de einde afvalstatus is Europese wet- en regelgeving inzake de beschikbaarheid van organische meststoffen als product noodzakelijk, voordat compost ook daadwerkelijk volwaardig als kunstmestvervanger in het buitenland ingezet kan worden.

Twence is actief binnen diverse netwerken op het gebied van duurzaamheid, energie en grondstoffen. We zien dat de noodzaak voor het sluiten van nutriëntenkringlopen breed wordt onderkend. Op regionaal niveau wordt dit onderschreven door het initiatief Mineral Valley Twente, dat bijdraagt het sluiten van nutriëntenkringlopen en het op peil houden van de bodemkwaliteit.

De brede onderkenning van de noodzaak nutriënten in de kringloop te houden en grond te beschermen tegen verkeerde of onderbemesting, is voor ons een aanmoediging om de realisatie van een mestvervaardingsinstallatie voor 250.000 ton mest uit Twente van de grond te krijgen. Mest bevat waardevolle nutriënten. Wij gaan de mest vergisten voor het winnen van energie, om daarna met scheidingstechnieken onder meer een exportwaardige organische meststoffen en een mineralenconcentraat uit te halen. De door ons geplande installatie kan ongeveer een kwart van het mestoverschot in de regio verwerken en zet de input volledig om in herbruikbare materialen. Er blijven geen onbruikbare reststoffen over. In 2016 zijn passende vergunningen voor het project afgegeven op grond van de natuurbeschermingswet (Nbw) en de waterwet. De Raad van State heeft de afgifte van de Nbw-vergunning door de Provincie Overijssel in 2017 getoetst en goedgekeurd. Ook de waterwetvergunning is onherroepelijk. In oktober 2017 vernietigde de Raad van State de WABO-vergunning. De beroepen, voor zover deze de milieu- en veiligheidsaspecten betreffen, zijn ongegrond verklaard. Alleen de beroepen met betrekking tot het bestemmingsplan zijn gegrond verklaard. Dit vormde voor de Provincie Overijssel – die de realisatie van de installatie van groot belang acht voor de verduurzaming van de regio – de reden om de procedure voor een Provinciaal Inpassingsplan te starten.

De opening van ons eerste zonnepark, het eerste ook in de regio, in oktober 2017 vormde één van de hoogtepunten van dit jaar. Met de productie van zonne-energie zetten we een belangrijke stap in onze ontwikkeling als leverancier van hernieuwbare energie. De komende jaren zullen meer zonneparken volgen.

Twence investeert fors in innovatie om maximaal (her)gebruik van materialen te bereiken. Een veelheid aan projecten in diverse ontwikkelstadia zorgt voor continuïteit in onze ontwikkeling en daarmee in de mogelijkheden om verder bij te dragen aan het CO₂-neutraal maken van onze regio. Kennisontwikkeling en -deling spelen daarbij een cruciale rol.

Om hier de juiste aandacht aan te geven hebben wij in 2017 besloten een directeur Innovatie en Projecten aan te stellen. Het gaat om een nieuwe functie, die met ingang van 1 januari 2018 is ingevuld.

Missie

Twence staat voor hoogwaardige inzet van afval, reststromen en biomassa als bron van herbruikbare grondstoffen; wij maken deze stromen hiertoe geschikt en brengen grondstoffen terug in de keten.

Daarnaast produceert Twence energie uit hernieuwbare bronnen. Wij zetten restafval in voor energetische benutting, zolang dit nog de meest efficiënte vorm van gebruik is.

Dit doen wij klantgericht, met passie, innovatief en bedrijfseconomisch verantwoord. Wij verbinden maatschappelijk nut met ondernemerschap, respecteren mens en milieu en dragen bij aan verduurzaming van de samenleving, in het bijzonder aan de duurzaamheidsdoelstellingen van onze aandeelhouders.

Vennootschappelijke ontwikkelingen

Aandeelhouderschap Münster

In 2016 heeft de algemene vergadering van aandeelhouders positief gereageerd op het verzoek van Stadt Münster om volwaardig aandeelhouder van Twence Holding B.V. te worden. Aan het verzoek ligt onder meer ten grondslag dat Stadt Münster het belangrijk vindt om het afvalstoffenbeleid direct vanuit het 'publieke domein' aan te kunnen sturen. De aandeelhouders van Twence zien in deze behoefte een waardevolle kans om de Euregionale samenwerking op het terrein van de circulaire economie en duurzame energieproductie vorm en inhoud te geven. Daarnaast versterkt toetreding van de Stadt Münster de continuïteit van Twence.

Als eerste stap is door de algemene vergadering in 2016 besloten om Stadt Münster in de gelegenheid te stellen als cumulatief preferent (CP-) aandeelhouder toe te treden, zodat een formele binding ontstaat met Twence. Vanwege de geldingstermijn van dit besluit van maximaal drie maanden is dit besluit op 20 april 2017 nog eens bevestigd.

Stadt Münster heeft medio 2016 het besluitvormingsproces en de daaraan verbonden noodzakelijke goedkeuring van het Kommunalaufsicht in gang gezet. In het najaar van 2017 bleek dat deze toezichthouder ervoor opteert dat Stadt Münster eerst op basis van 'publiek-publieke samenwerking' ervaring opdoet met grensoverschrijdende samenwerking. Indien de resultaten daarvan positief zijn, staat het Kommunalaufsicht open voor het gewone aandeelhouderschap van Stadt Münster in Twence Holding B.V. De publiek-publieke samenwerking is een intergemeentelijke aangelegenheid. Twence zal deze ondersteunen. In paragraaf 'besluitvormingsdocument aandeelhouderschap Twence' wordt bij dit onderwerp nader stilgestaan.

In 2016 heeft Twence de aanbestedingsprocedure van de Stadt Münster gewonnen voor de verwerking van restafval. Dit afval wordt sinds 1 januari 2017 bij Twence verwerkt.

Aandeelhoudersstrategie

In een extra aandeelhoudersvergadering op 14 juli 2016 heeft de algemene vergadering besloten om een stuurgroep in te stellen met de opdracht: 'het regisseren van het onderzoek naar het mogelijke aandeelhouderschap van de Stadt Münster voor de langere termijn, in samenhang met de herijking van de aandeelhoudersstrategie.' Ter uitvoering van deze opdracht heeft de stuurgroep een werkgroep aandeelhoudersstrategie, een werkgroep waardebeoordeling en een werkgroep aandeelhouderschap Stadt Münster ingesteld.

De stuurgroep heeft op 20 april 2017 het 'beslisdocument aandeelhouderschap Stadt Münster / aandeelhoudersstrategie Twence' voor besluitvorming aan de algemene vergadering voorgelegd. De overgrote meerderheid van de aandeelhouders heeft daarop aangegeven dat Twence zich verder zou moeten ontwikkelen als Euregionaal duurzaamheidsbedrijf in overheidshanden. De gemeente Tubbergen heeft zich ter vergadering van stemming onthouden en heeft zich later bij de meerderheid aangesloten. De gemeenten

Almelo en Oldenzaal en Vuilverwerkingsbedrijf Noord Groningen hebben aangegeven dat zij de aandelen van Twence zouden willen verkopen.

Besluitvormingsdocument aandeelhouderschap Twence

Als vervolg op de besluitvorming rondom de aandeelhoudersstrategie en het aandeelhouderschap van Stadt Münster, heeft de algemene vergadering op 20 april 2017 besloten om de volgende drie vraagstukken nader uit te werken:

- a. Onderzoek mogelijkheden inzet Twence als duurzaamheidsbevorderaar;
- b. Vervolgonderzoek en onderhandelingen aandeelhouderschap Stadt Münster;
- c. Onderzoek uittredingsmogelijkheden individuele aandeelhouders.

Vanwege de onderlinge samenhang tussen deze drie deelonderzoeken is een stuurgroep ingesteld. Aan de uitwerking van deze vraagstukken hebben drie afzonderlijke werkgroepen gewerkt. Zij hebben in het najaar 2017 hun adviezen aan de stuurgroep voorgelegd. Deze heeft de adviezen bij elkaar gebracht in een 'besluitvormingsdocument' dat op 14 december 2017 in de algemene vergadering van aandeelhouders is behandeld. Dit heeft in deze vergadering geleid tot de volgende besluiten:

Duurzaamheidsbevorderaar

Om een bijdrage te kunnen leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de aandeelhouders zal Twence haalbaarheidsonderzoeken uitvoeren naar de volgende concrete initiatieven: geothermie, luierverwerking, verwerking van verpakkingsafval, grootschalige asbestverwerking en grootschalig zon. Deze initiatieven moeten passen binnen de door de aandeelhouders vastgestelde inhoudelijke en financiële kaders en uitgangspunten. Deze richting is tevens vertrekpunt voor het Strategisch beleidsplan Twence. De algemene vergadering heeft met instemming kennis genomen van de voorgestelde procedure om dit plan te actualiseren voor de periode 2020-2023.

Uittredingsmogelijkheden

De gemeenten Almelo en Oldenzaal en Vuilverwerkingsbedrijf Noord Groningen hebben aangegeven uit te willen treden. Tijdens de algemene vergadering is gebleken dat over de mogelijkheden van onderlinge verkoop en aankoop van aandelen overleg plaatsvindt met andere aandeelhouders. Alle aandeelhouders worden over de voortgang hiervan rechtstreeks door de betreffende aandeelhouders

geïnformeerd. De algemene vergadering heeft besloten dat de inkoop van aandelen door de onderneming zelf op dit moment niet wenselijk is.

Aandeelhouderschap Stadt Münster

Indien door de Duitse toezichthouders aan Stadt Münster toestemming wordt gegeven om aandeelhouder bij Twence te worden, kunnen de directie en de raad van commissarissen de onderhandelingen met Münster over het aandeelhouderschap voorbereiden, op basis van de door de aandeelhouders vastgestelde uitgangspunten.

Risicomanagement

Aan elke ondernemingsstrategie zijn risico's verbonden. Externe economische factoren, marktontwikkelingen, onvoorziene gebeurtenissen en menselijke factoren kunnen de realisatie van ondernemingsdoelstellingen in de weg staan. Twence streeft ernaar om de risico's, die het behalen van onze strategische en operationele doelen in de weg kunnen staan, zo goed mogelijk te beheersen. We onderscheiden risico's op strategisch, tactisch en operationeel niveau, aansluitend bij onze processen. Binnen Twence is er sprake van een lage risicobereidheid.

Wij wegen de risico's aan de hand van een risicomatrix. Deze evalueren wij jaarlijks. Op basis van de bevindingen stellen het directieteam en de hoofdproces-eigenaren samen passende beheersmaatregelen vast. Het directieteam bespreekt de risicomatrix regelmatig. De raad van commissarissen wordt over de belangrijkste risico's geïnformeerd.

Belangrijke risico's

Belangrijke geïdentificeerde risico's zijn onder meer:

- op strategisch niveau: het niet realiseren van strategische projecten;
- op tactisch niveau: onvoldoende spreiding van het klant- en contractportfolio en onvoldoende aansluiting bij de klantvraag;
- op operationeel niveau: onverwachte stilstand van kapitaalintensieve installaties.

Strategisch

Het risico tot het 'niet realiseren van strategische projecten' wordt verminderd door strategische projecten integraal te benaderen en er structureel aandacht aan te besteden in de directieteamvergaderingen en vergaderingen van leidinggevendenden. Hierbij besteden wij in elke fase van het project aandacht aan de vraag

of er voldoende gekwalificeerde personen beschikbaar zijn om betreffende fase van het project adequaat te kunnen doorlopen. In 2017 is dit risico, als gevolg van het effect van de mitigerende maatregelen, beduidend lager ingeschaald. Daarnaast is besloten een directeur Innovatie en Projecten aan te stellen. Deze nieuwe functie is met ingang van 1 januari 2018 ingevuld.

Tactisch

Om het risico 'onevenwichtig klantenportfolio' te verminderen stellen wij een wenselijk klantenprofiel op voor de verschillende bedrijfsonderdelen. Aan het klantenportfolio wordt continue aandacht besteed zodat deze optimaal aan blijft aansluiten bij het gewenste profiel.

Operationeel

Het risico 'onverwachte stilstand van kapitaalintensieve installaties' verminderen wij door enerzijds stilstanden te analyseren en verbetermaatregelen te implementeren, anderzijds door het invoeren van asset management waarbij op basis van levensduuranalyse preventief onderhoud wordt gepland. Op basis van analyses en metingen tijdens de onderhoudsstops wordt de preventieve onderhoudsstrategie bijgesteld. Dit draagt bij aan de beheersbaarheid en beschikbaarheid van onze installaties.

Conform ons beleid worden alle vreemde valutaposities en -risico's bij een externe partij gedekt door valutaopties of valutatermijncontracten.

Managementsysteem

Twence heeft een integraal managementsysteem, waarin alle bedrijfsprocessen binnen Twence zijn beschreven. Het managementsysteem is gecertificeerd conform de eisen van ISO9001 (kwaliteitsmanagement), ISO14001 (milieumanagement) en OHSAS18001 (Arbomanagement). Voor elk proces is een proces-eigenaar aangewezen. Ons risicomanagement is hierin geborgd.

Borging

De externe onafhankelijke accountant beoordeelt jaarlijks de opzet en de werking van de administratieve organisatie en de interne beheersing, voor zover relevant voor de controle van de jaarrekening. Hierover rapporteert de onafhankelijke accountant aan het management, de directie en de raad van commissarissen. Daar waar risico's verzekeraar zijn, zoals bij brand- en bedrijfsschade en wettelijke aansprakelijkheid, zijn deze bij verzekeraars ondergebracht. De afweging tussen

verzekeringsdekking, premiehoogte en het eigen risico wordt regelmatig opnieuw gemaakt.

Elk jaar ondertekenen hoofdproceseigenaren een In Control Statement, waarmee zij aangeven 'in control' te zijn van hun processen en de risico's binnen die processen. Deze In Control Statements gelden als onderbouwing voor het In Control Statement dat de directie ondertekent over de gehele bedrijfsvoering.

Door het permanente proces van het bewust identificeren, beoordelen, beheersen en evalueren van risico's streven we naar tijdige herkenning van de belangrijkste risico's, zodat we adequate beheersmaatregelen kunnen nemen. Hierdoor bestaat een redelijke mate van zekerheid dat de financiële verslaglegging geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Het is de ambitie van Twence om het risicomanagement in de vorm van denken in risico's op een proactieve wijze onderdeel uit te laten maken van alle processen op alle organisatieniveaus. In 2017 is Twence hierin geslaagd.

Financiële ontwikkelingen

Algemeen

De netto-omzet bedroeg € 109,6 miljoen (2016: € 107,8 miljoen). Het resultaat na belastingen bedroeg € 14,4 miljoen (2016: € 12,1 miljoen). De stijging van de bedrijfsopbrengsten en de daling van de bedrijfslasten hebben bijgedragen aan een gestegen bedrijfsresultaat van € 21,5 miljoen (2016 € 18,1 miljoen).

De toevoeging van het resultaat 2017 aan het eigen vermogen overstijgt het uitgekeerde dividend. Hierdoor neemt het eigen vermogen in 2017 toe met € 4,2 miljoen. Als percentage van het balanstotaal steeg de solvabiliteit tot 46,9% (2016: 45,7%) waarmee we voldoen aan de bankconvenanten.

Kasstromen

De operationele kasstroom is in 2017 gestegen van € 43,3 miljoen naar € 44,6 miljoen. De belangrijkste oorzaak hiervoor is de daling van de afschrijvingslasten. De kasstroom uit investeringsactiviteiten steeg van € 10,2 miljoen negatief in 2016 naar € 25,6 miljoen negatief in 2017. De belangrijkste investering in 2017 betrof de aangroei van het onderhanden werk van het project BEC 2.0. In 2016 betrof dit een secundaire en tertiaire OVO (oververhitter, die stoom oververhit voor toevoer naar de turbine) in lijn 2 van de AEC.

De kasstroom uit financieringsactiviteiten is in 2017 gedaald van € 24,9 miljoen negatief naar € 15,7 miljoen negatief vanwege opname van € 10,0 miljoen voor het project BEC 2.0 (op een totale lening van € 27,0 miljoen) en lagere aflossing van langlopende leningen in 2017.

De netto kasstroom bedroeg in 2017 € 3,3 miljoen (2016: € 8,2 miljoen) en deed het saldo van de liquide middelen stijgen van € 25,1 miljoen eind 2016 naar € 28,4 miljoen eind 2017.

In 2017 is een projectfinanciering overeengekomen met de ING Bank ter grootte van € 16,9 miljoen.

Convenant Horizontaal Toezicht

In 2012 sloot Twence het convenant 'Horizontaal Toezicht' met de Belastingdienst. Op basis van een evaluatie van dit convenant deelde de Belastingdienst in 2016 het strategische behandelplan met Twence, als volgende stap in het proces van horizontaal toezicht. Onderdeel hiervan is het uitvoeren van een geïntegreerde steekproef. We hebben de steekproef uitgevoerd voor de vennootschapsbelasting, de loonbelasting en de omzetbelasting. Het resultaat is voorgelegd aan de Belastingdienst.

Personele ontwikkelingen

De in 2015 begonnen optimalisatie van de organisatie, die ons 'fit for the future' maakt, is in 2016 in 2017 gecontinueerd. Om een betere verdeling van aandacht tussen de bestaande operatie en de ontwikkelingen en realisatie van nieuwe initiatieven te bewerkstelligen, is een nieuwe afdeling 'innovatie en projecten' ingericht. Deze wordt geleid door een nieuwe directeur 'Innovatie en Projecten' en is met ingang van 1 januari 2018 operationeel.

Om in onze stijl van werken en leidinggeven de juiste aansluiting te maken is er in 2017 veel energie gestoken in de persoonlijke ontwikkeling van de leidinggevenden en in teamvorming. Daarnaast hebben wij verder uitvoering gegeven aan ons beleid op het gebied van duurzame inzetbaarheid, door onder meer verschillende activiteiten en workshops aan te bieden op het gebied van vitaliteit, gezondheid en kennismanagement. Binnen de operationele teams is gestart met een pilot op gebied van flexibel werken.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimcijfer (exclusief zwangerschapsverlof) is in 2017 licht gestegen naar 4,3%. Het hogere verzuimpercentage wordt voornamelijk veroorzaakt door een groter aantal langdurig zieken. Het grootste deel daarvan is niet werk-gerelateerd. Het ziekteverzuimpercentage ligt hoger dan onze streefnorm van 3,5%. Het kort verzuim is op het gewenste niveau.

Personeelscijfers (per 31.12.2017)

	EENHEID	2017	2016
Personeelsbezetting*	in fte	228,3	224,8
Waarvan deeltijders	aantal	36	39
Stagiaires/afstudeerders totaal	aantal	8	20
Uitstroom jaarcijfer	in fte	31,7	21,1
Instroom jaarcijfer	in fte	29,3	10,7
Vacatures (openstaand)	aantal	3	9
Gemiddelde leeftijd	in jaren	46,7	45,8
Ziekteverzuim	%	4,3	3,1

* Dit betreft een gemiddelde, exclusief stagiairs, inclusief management trainees (in 2017: 4, in 2016: 2)

Informatie over onze organisatiestructuur is op onze website www.twence.nl te vinden.

Vooruitzichten 2018

Flexibele schil

In de cao van de sector Afval en Milieu is afgesproken het totaal aantal uitzendkrachten binnen de looptijd van de cao – 1 januari 2015 tot en met 31 december 2017 – met 120 terug te brengen. Het zijn er in de totale branche ruim 140 geworden.

Om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen kent Twence een aanzienlijke flexibele schil. We hebben onze mogelijkheden om aan dit doel bij te dragen onderzocht en hebben in genoemde periode vijf uitzendkrachten een contract voor onbepaalde tijd gegeven. Deze lijn zetten wij in 2018 voort.

Verdeling man/vrouw in de raad van bestuur en raad van commissarissen

Twence voldoet aan de criteria van een grote B.V. Daarom dient de vennootschap te voldoen aan het in de Wet Bestuur en Toezicht genoemde streefcijfer dat ten minste 30 procent van de natuurlijke personen in de raad van bestuur vrouw moet zijn. Daar onze statutaire directie door één natuurlijke persoon wordt gevormd, kan geen verdeling worden gemaakt.

Voor de verdeling in de raad van commissarissen verwijzen wij naar II.1.e. in het corporate governance verslag.

Het jaar 2018 zullen belangrijke toekomstgerichte projecten als de laatste fase van de ombouw van de biomassa-energiecentrale en de aanleg van zonnepark Boeldershoek-West gerealiseerd worden. We hopen in Zenderen de eerste paal te slaan voor een innovatieve ‘mestvervaardingsinstallatie’, die mest verwerkt tot 100 procent herbruikbare materialen. Voor de verdere invulling van onze opdracht uit de Green deal Bodemassen, zullen we beginnen met de bouw van een wasinstallatie voor dit materiaal. We bereiden de bouw van een installatie voor CO₂-afvangst voor en we werken samen met Grolsch en Apollo Vredestein verder aan het onderzoek naar de mogelijkheden van stoomlevering aan deze bedrijven.

Onze development plannen staan in het teken van de verdergaande productie van groene energie en de circulaire economie, waarbij onze bijdrage aan de biobased economy ruime aandacht krijgt. We nemen deel aan diverse nationale projecten, die tot doel hebben zuivere grondstoffen aan biomassa te onttrekken en deze zo hoogwaardig mogelijk in te zetten.

Voor onze aandeelhouders ontwikkelen wij activiteiten die substantieel bijdragen aan hun duurzaamheidsdoelstellingen. We kunnen veel betekenen voor de regio door aansluiting te zoeken bij regionale initiatieven die de mogelijkheid bieden om met andere partijen samen te werken aan verduurzaming. Ook verwachten we dat de publiek-publieke samenwerking tussen Stadt Münster en de Twentse gemeenten gerealiseerd wordt.

De ombouw en het als gevolg daarvan tijdelijk stilleggen van de biomassa-energiecentrale zal de resultaten over het komende boekjaar beïnvloeden. Desondanks verwachten wij voor 2018 bedrijfseconomisch bevredigende resultaten.

De toekomst

Twence zal binnen de door de aandeelhouders gegeven opdracht op eigen kracht en met visie blijven groeien en ontwikkelen. Het is een levenskrachtige organisatie, die handelt op maatschappelijk en bedrijfseconomisch verantwoorde wijze. Investeringsinitiatieven zijn in lijn met het door de aandeelhouders goedgekeurde Strategische beleidsplan. Strategisch belangrijke projecten worden vroegtijdig met de aandeelhouders besproken en worden beoordeeld op hun bijdrage aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Innovatie speelt een belangrijke rol in de ontwikkelingen van Twence en voor de toekomstperspectieven op het gebied van duurzame energieproductie en grondstoffenwinning.

Met de levering van groene stoom en warmte naar bedrijven in de nabije omgeving en met de bouw van een afdangstinstallatie voor CO₂, die bijvoorbeeld kan worden ingezet als groeistof in kassen, zetten we grote stappen in het terugdringen van de CO₂-uitstoot en de vergroening van de regio.

Met Stadt Münster bouwen we aan een regionaal duurzaamheidsbedrijf, waarbij we gebruik maken van elkaars kennis en installaties en de synergetische voordelen optimaal benutten. Twence beschikt over kapitaalintensieve installaties. Wij willen de afnemers van onze energie zekerheid bieden. Daarom hebben wij in voorgaande jaren lange termijncontracten gesloten met Engelse bedrijven, voor de verwerking van RDF. Van de 'Brexit' verwachten wij geen negatieve impact op de levering van RDF vanuit het Verenigd Koninkrijk. De verdragen van Kyoto en Parijs blijven ook na het vertrek van Engeland uit de Europese Unie van kracht en voor het Verenigd Koninkrijk is de verwerking van afval bij hoogrendementscentrales in Europa op dit moment nog een veel duurzamer alternatief dan storten in eigen land. Inmiddels werkt Engeland aan eigen duurzame oplossingen. Als gevolg daarvan zullen wij de komende jaren stapsgewijs minder RDF uit het Verenigd Koninkrijk gaan verwerken. Het verwerken van afval uit het Duits-Nederlandse grensgebied past bij onze Euregionale rol.

Moderne afvalenergiecentrales, zoals die van Twence, recyclen brandbaar afval: ze halen de energiecomponent en grondstoffen uit de enorme hoeveelheden restafval, die de komende jaren nog in Europa ontstaan. Het niet recyclebare, brandbare materiaal verwerken zij met een zo laag mogelijke milieudruk en een zo hoog mogelijke energie-efficiency. Zo wordt het storten van nuttig herbruikbare materialen voorkomen. Twence heeft hierin een zeer sterke uitgangspositie, zowel in techniek als in bereik. De energie die uit dit van grondstoffen ontdane

afval wordt opgewekt komt de regio ten goede. De metalen, die we na energiewinning uit de verbrandingsresten halen, brengen we terug in de circulatie. In 2020 zijn alle door Twence opgewerkte bodemassen vrij toepasbaar. Inzet van deze bouwstoffen voor projecten in Twente betekent verduurzaming en het sluiten van een regionale kringloop. Twentse gemeenten kunnen hier op inspelen door voor eigen projecten gebruik te maken van producten die uit deze bouwstoffen worden vervaardigd.

We zullen blijven werken aan goede banden met onze aandeelhouders, klanten, leveranciers, kennisinstututen, belangenorganisaties en met onze omwonenden. Zij zijn allen belangrijk voor een voorspoedige ontwikkeling van de circulaire regio.

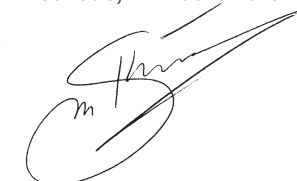
Een sterke organisatie

Twence is een gezonde organisatie met betrokken, goed opgeleide medewerkers en zorgvuldig onderhouden high-tech installaties. Wij hebben een goede balans in ons portfolio ten aanzien van de inkomsten uit de be- en verwerking van afval en de opbrengsten uit energie en grondstoffen. De productie van zonne-energie is nieuw en zorgt voor een bestendige, groene aanvulling in ons palet. Door levering van verschillende vormen van energie – stoom, warmte en elektriciteit – wordt het risico van prijsfluctuaties in de energiemarkt gespreid.

Het jaar 2017 was in alle opzichten een goed jaar. We zetten belangrijke stappen om onze doelen te realiseren en versterkten de banden met onze stakeholders. Ik ben hen zeer erkentelijk voor het vertrouwen dat zij ons schenken en voor de constructieve en toekomstgerichte samenwerking. Ook in bedrijfseconomisch opzicht waren de resultaten uitstekend. De medewerkers van Twence hebben met passie en daadkracht gewerkt aan onze plannen. Collega's in het primaire proces hebben een enorme bijdrage geleverd, door de installaties optimaal te bedrijven en een historisch hoge beschikbaarheidscijfers te realiseren.

Ik heb er vertrouwen in dat we de ingezette richting met succes zullen continueren en kunnen bijdragen aan verdere verduurzaming van de regio.

Enschede, 22 maart 2018

dr. G. Marc Kapteijn
algemeen directeur

Corporate governance verslag Twence Holding B.V.

Bericht van de voorzitter

In dit bericht sta ik namens de raad van commissarissen graag stil bij de ontwikkelingen van Twence Holding B.V. in 2017. Wij kunnen terugblikken op een jaar waarin veel is gebeurd.

Op 20 april 2017 heeft de algemene vergadering besluiten genomen over het aandeelhouderschap van Stadt Münster en de aandeelhoudersstrategie. Als vervolg hierop hebben de aandeelhouders nadere uitwerkingsonderzoeken gedaan, waarbij ook vertegenwoordigers van de directie en de raad van commissarissen betrokken waren. In het verslag van de directie wordt op de resultaten van deze besluitvorming ingegaan.

In 2017 heeft de onderneming verder uitvoering gegeven aan het door de aandeelhouders goedgekeurde Strategisch beleidsplan Twence 2016–2019. Wij zijn erg gelukkig met de keuze van een grote meerderheid van aandeelhouders om Twence in te zetten voor extra bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeenten. Hierbij gaan lange termijn milieuresultaten en door de aandeelhouders vastgestelde rendementscriteria hand in hand.

Wij betreuren het besluit van aandeelhouders Almelo en Oldenzaal om de aandeelhoudersrelatie met Twence te willen beëindigen. In onze ogen biedt Twence belangrijke mogelijkheden om de samenwerking tussen alle Twentse gemeenten op het terrein van CO₂-reductie en de circulaire economie verder vorm en inhoud te geven. Ook aandeelhouder Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen heeft laten weten dat zij eventueel haar aandelen over zou willen dragen.

Eind 2016 is een klankbordgroep 'Majeure investeringen' ingesteld, waarin de directie nieuwe majeure investeringen bespreekt met een vertegenwoordiging van de aandeelhouders. De klankbordgroep staat onder meer stil bij:

- de vraag of de investeringen passen binnen de kaders van het strategisch beleidsplan;
- welke relatie er ligt met de gemeentelijke beleidsdoelstellingen;
- het toetsen aan door de aandeelhouders vastgestelde rendementscriteria.

In deze klankbordgroep zitten vier aandeelhouders. Door de proactieve betrokkenheid bij grote investeringen wordt de verbinding tussen de aandeelhouders en de onderneming versterkt.

Inmiddels verzorgt Twence de thermische verwerking van brandbaar residu van Stadt Münster, in het perspectief van het beoogde aandeelhouderschap. De samenwerking met Stadt Münster sluit goed aan bij het streven van Twence om meer afvalstoffen uit het euregionaal gebied te verwaarden.

Het resultaat over 2017 is bereikt door een grote inzet en betrokkenheid van de medewerkers van Twence. Hierdoor is het mogelijk om aan alle aandeelhouders extra dividend uit te keren, naast de afgesproken dividenduitkeringen aan de individuele aandeelhouders. Regio Twente ontvangt voor de Agenda van Twente een superdividend ter hoogte van € 8 miljoen. VVNG ontvangt naar rato van het aandeelhouderspercentage een hieraan gelijkwaardige dividenduitkering. Na vaststelling en goedkeuring van dit financieel jaarverslag door de aandeelhoudersvergadering en de uitkering van voornoemd dividend voor de 'Agenda van Twente' is in totaal € 80 miljoen euro extra dividend uitgekeerd voor de 'Agenda van Twente', waarmee aan de in 2007 gemaakte afspraak hierover met de aandeelhouders is voldaan. Dit stemt ons tot grote tevredenheid.

Het perspectief van structurele positieve financiële resultaten op bedrijfsniveau is noodzakelijk voor de onderneming om te kunnen blijven investeren in de verbetering en kwaliteit van de bestaande kapitaalintensieve installaties en om nieuwe investeringen mogelijk te maken. Deze dragen bij aan de beleidsdoelstellingen van de aandeelhouders en de continuïteit van de onderneming op de lange termijn.

TOEZICHT

1.1. Verslag toezichtstaken raad van commissarissen

Algemeen

Als raad van commissarissen houden wij toezicht op en adviseren wij de directie over het beleid en de algemene gang van zaken van de onderneming. Daarbij handelt de raad in het belang van alle stakeholders in de vennootschap. Voor belangrijke directiebeslissingen is goedkeuring van de raad van commissarissen vereist, zoals is vastgelegd in de statuten.

De directie van de onderneming geeft in dit verslag inzicht in haar activiteiten in 2017. Ons verslag sluit hierbij aan. Wij staan daarbij nadrukkelijk stil bij onze eigen verantwoordelijkheid.

De raad van commissarissen heeft in 2017 zes keer plenair met de directie vergaderd. Daarnaast is enkele keren telefonisch vergaderd. Ook is zonder de directie overleg gevoerd en hebben wij met vertegenwoordigers van de ondernemingsraad gesproken over diverse ontwikkelingen van de organisatie. Leden van de raad van commissarissen hebben actief deelgenomen aan de stuurgroepen in het kader van de aandeelhoudersstrategie en toetredingswens van Stadt Münster en de klankbordgroep 'Majeure investeringen'.

De volgende belangrijke onderwerpen zijn in 2017 besproken.

Strategische ontwikkeling

- Lange termijn strategie van de onderneming;
- Aandeelhouderschap van Stadt Münster en aandeelhoudersstrategie
- Strategische projecten:
 - verhoging duurzame energieproductie van de biomassa-energiecentrale door productie van warmte;
 - afdichting gesloten stortplaats 't Rikkerink;
 - mestverwaarding op Elhorst-Vloedbelt: scheiding/ terugwinning nutriënten en vergisting;
 - grootschalige zonneparken;
 - Green deal bodemassen;
 - CO₂-afvang;
 - warmteafzet Grolsch en Apollo Vredestein.

Vennootschapsrechtelijk

- Onderzoek mogelijkheden gewoon aandeelhouderschap Stadt Münster;
- Gesprekken met gemeenteraden over relatie met Twence;
- Actualisatie corporate governance code Twence Holding B.V.

Operationeel

- Beschikbaarheid en onderhoudsconcepten van grote installaties;
- Vaststelling budget 2018 en bespreking meerjarenbegroting 2018-2022;
- Stookproeven en effecten daarvan op de bedrijfsvoering;
- Vergunningen, ruimtelijke ordening.

Commercieel

- Marktontwikkelingen op het terrein van grondstoffen, (duurzame) energie en afval;
- Samenwerking in de keten, bijvoorbeeld in de productie van structuurmateriaal voor de wegenbouw en klinkers uit bodemassen;
- Internationalisering van de afvalmarkt.

Organisatie-aangelegenheden

- Status organisatieontwikkelingen voor kantoorposities en productieomgeving;
- Kwaliteitsmanagement, leiderschapstrainingen kader;
- Veiligheid, Arbo en ontwikkelingen ziekteverzuim.

Hierna wordt samenvattend aangegeven hoe de raad van commissarissen het beleid van de onderneming beoordeelt.

I.1.a. Realisatie ondernemingsdoelstellingen

Onze aandacht gaat er steeds naar uit om samen met de directie stil te staan bij de voortgang van de realisatie van de ondernemingsdoelstellingen. Uit voorliggend financieel jaarverslag blijkt dat het door ons goedgekeurde budget 2017 en de daaraan ten grondslag liggende ondernemingsdoelstellingen boven verwachting zijn gerealiseerd. Het resultaat is positief beïnvloed door kostenbesparingen en hogere beschikbaarheid van de installaties.

I.1.b. Strategie en risico's

De directie heeft aan het door de aandeelhouders in 2016 goedgekeurde 'Strategisch beleidsplan Twence Holding B.V. 2016–2019' voor een belangrijk deel uitvoering gegeven. Dit plan is een voortzetting en intensivering van het eerste Strategische beleidsplan.

Uit de rapportages is ons gebleken dat de onderneming ook in 2017 voortvarende stappen heeft gezet om materialen uit afval terug te winnen, waardoor een bijdrage geleverd kan worden aan de circulaire economie, en om de productie van duurzame energie op de langere termijn te verhogen.

Daarnaast is de onderneming er in 2017 opnieuw in geslaagd een aanzienlijk volume brandbaar restafval te contracteren. Dit draagt substantieel bij aan de optimale bezetting van de afvalenergiecentrale de komende jaren. Wij hebben er vertrouwen in dat ook in de verdere toekomst langjarig brandbaar restafval aan Twence kan worden gebonden. Wij hebben ook vastgesteld dat de onderneming de valutarisico's voor import van afval uit de UK voldoende geborgd heeft.

I.1.c. Interne beheersing

De onderneming heeft een Balanced Score Card waarin toetsingscriteria staan opgenomen ten aanzien van financiële ontwikkelingen, klantrelaties, verloop van processen en de status van ontwikkelingsinitiatieven van de onderneming. Daarnaast zijn er maandelijkse rapportages op het gebied van onder meer financiën,

Arbo en veiligheid. De directie kan aan de hand hiervan maandelijks beoordelen of de onderneming op koers ligt en of er bijgestuurd moet worden.

De directie informeert ons ieder kwartaal met financiële rapportages en statusrapportages over de bedrijfseconomische ontwikkeling van de onderneming. Daarbij wordt expliciet ingegaan op risico-aspecten. De auditcommissie beoordeelt de financiële rapportages en investeringsvoorstellen diepgaand, bespreekt deze apart met de directie en rapporteert aan de raad van commissarissen. Daarnaast zijn er uit de raad van commissarissen een technische commissie en een remuneratiecommissie ingesteld die zich voor deze onderwerpen in de bedrijfsvoering verdiepen.

Deze werkwijze is naar onze mening een adequate methode om toezicht op de onderneming te kunnen houden.

I.1.d. Financiële verslaggeving

De jaarrekening 2016 is in onze vergadering van 16 maart 2017 besproken. De onafhankelijke accountant van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (PwC) was daarbij aanwezig om een toelichting te geven. Wij hebben aan de algemene vergadering van aandeelhouders voorgesteld deze jaarrekening ongewijzigd vast te stellen.

Als onderdeel van ons toezicht bespreken we met de accountant van PwC de status van de door de directie ondernomen initiatieven op basis van de aanbevelingen uit het door PwC uitgevoerde controleonderzoek. Daarbij hebben we samen vastgesteld dat de directie daar naar genoegzaam adequaat uitvoering aan heeft gegeven.

Elke vergadering legt de directie verantwoording aan ons af over de resultaten tot op dat moment, waarbij afwijkingen van het door ons vastgestelde budget worden toegelicht. Wij hebben gedurende het jaar vastgesteld dat wij voldoende informatie voorgelegd kregen om dit goed te kunnen beoordelen.

I.1.e. Naleving wet- en regelgeving

De onderneming heeft een compliancemedewerker in dienst, die de directie rechtstreeks informeert over naleving van wet- en regelgeving. In de statusrapportage houdt de directie ons elke vergadering over dit onderwerp op de hoogte. Hierbij hebben wij vastgesteld dat wet- en regelgeving ook in 2017 op een correcte manier zijn nageleefd.

Over de wijze van toezicht op naleving van de milieuregelgeving hebben Twence en de provincie Overijssel al in 2010 een convenant gesloten. Sindsdien bestaat het toezicht vooral uit administratieve controle. Het convenant is in 2015 geactualiseerd. De provincie Overijssel en Twence lopen in Nederland voorop met deze werkwijze, die wij als zeer efficiënt beoordelen.

Ook hebben wij vastgesteld dat het in 2012 met de belastingdienst gesloten convenant 'horizontaal toezicht' goed functioneert. Wij zijn onder de indruk van de professionele methodiek die Twence hierin volgt.

I.1.f. Verhouding met aandeelhouders

Naast het contact tijdens de reguliere aandeelhoudersvergaderingen, heeft de raad van commissarissen in de loop van 2017 diverse informele contacten gehad met de individuele aandeelhouders. Hierbij is stilgestaan bij de strategische projecten, het beoogde aandeelhouderschap van Stadt Münster en de bijdrage van de onderneming aan de milieudoelstellingen van de aandeelhouders.

Tijdens de aandeelhoudersvergaderingen is door de directie en raad van commissarissen nadrukkelijk stilgestaan bij voorgenomen strategische projecten, de strategische en bedrijfseconomische effecten daarvan en de invloed van de aandeelhouders daarop. Hierover is vertrouwelijke informatie gedeeld.

In het najaar van 2015 bleek dat er bij diverse aandeelhouders de behoefte bestond meer inzicht in de toezichthoudende rol van de raad van commissarissen te krijgen. Hierna hebben wij als raad van commissarissen het initiatief genomen om in gesprek met gemeenteraden te komen. In 2016 hebben de gemeenteraden van Tubbergen, Haaksbergen, Twenterand, Hof van Twente, Rijssen-Holten, Almelo en Enschede hiervan gebruik gemaakt. Begin 2017 hebben we gesproken met de gemeenteraden van Hellendoorn en Hengelo. De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van de volgende vragen: 'Hoe kijkt u tegen Twence aan?' en 'Wat verwacht u van de raad van commissarissen?'. De gesprekken zijn door zowel de gemeenteraden als de vertegenwoordigers van de raad van commissarissen op prijs gesteld.

I.1.g. Relevante aspecten MVO

Tijdens iedere reguliere vergadering informeert de directie ons over de eventuele bijzonderheden in de relatie met onder meer maatschappelijke organisaties en omwonenden. Wij hebben vastgesteld dat er sprake is van een constructieve sfeer en dat er een gezonde relatie is met alle partijen. De proactieve aanpak van de onderneming om de omgeving vroegtijdig over bijzondere en/of nieuwe ontwikkelingen te informeren, spreekt ons aan. Ook hebben wij veel waardering voor het feit dat de onderneming leegstaande gebouwen tijdelijk beschikbaar stelt aan maatschappelijke organisaties en cliënten van deze organisaties, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt inzet voor groenonderhoud en samen met de omgeving invulling geeft aan natuurontwikkeling en beeldkwaliteit.

I.2. Verslag commissies

De auditcommissie is vier keer bijeen geweest. Tijdens de vergaderingen is in het bijzonder stilgestaan bij de kwartaalcijfers, verzekeringsaangelegenheden, risico's, voorgenomen investeringen en de nieuwe financiering van de onderneming. Samen met de directie is met de onafhankelijke accountant PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. de 'Managementletter' behandeld. Hierbij is vastgesteld dat de onderneming de in de Managementletter van 2016 benoemde aandachtspunten voortvarend heeft opgepakt en tot een goede oplossing heeft gebracht. Wij hebben met instemming kennis genomen hoe de directie de in de managementletter 2017 opgenomen elementen verwacht op te kunnen lossen.

In de vier bijeenkomsten van de technische commissie is onder meer gesproken over de staat van de installaties, onderhoudsconcepten, verlengde levensduur, risico's, de meerwaarde van inbreng van externe expertise en technische aspecten van nieuwe projecten.

De remuneratiecommissie is vier keer bij elkaar geweest, waarbij onder meer is gesproken over de voortgang van afgesproken doelstellingen, bezoldiging van de directeur, functioneren directeur en algemene personeelszaken.

I.3. Samenvatting remuneratierapport

De aandelen van Twence Holding B.V. zijn in handen van (gemeentelijke) overheden. Het bezoldigingsbeleid is gebaseerd op landelijke richtlijnen. Er zijn in 2017 geen bijzondere uitkeringen aan medewerkers van de onderneming gedaan die van deze richtlijnen of de cao afwijken.

De onderneming kent één statutair directeur. De bezoldiging van de huidige algemeen directeur is € 242.588 (inclusief pensioenbijdrage en overige werkgeverslasten).

II. INTERNE ORGANISATIE

II.1. Samenstelling raad van bestuur /raad van commissarissen

II.1.a. Samenstelling raad van bestuur

Bij Twence is sprake van één statutair bestuurder, de heer dr. G.M. Kapteijn. De heer Kapteijn is lid van het bestuur van de Vereniging Afvalbedrijven (onbezoldigd) en heeft verder geen nevenfuncties.

II.1.b. Samenstelling raad van commissarissen per 31 december 2017

De raad van commissarissen van Twence Holding B.V. bestaat statutair uit vijf leden. De raad was als volgt samengesteld:

NAAM	FUNCTIE
Prof. dr. F. Eising (m)	voorzitter (lid remuneratiecommissie; lid benoemings- en selectiecommissie, lid technische commissie)
J.B. Kroeze (m)	lid (lid auditcommissie)
T.R. Doesburg (m)	lid (voorzitter auditcommissie)
Ir. J.A. Casteleijn (m)	lid (plaatsvervangend voorzitter raad van commissarissen, voorzitter technische commissie)
Drs. W.M. van Ingen (v)	lid (voorzitter remuneratiecommissie, voorzitter benoemings- en selectiecommissie)

Alle leden van de raad van commissarissen zijn onafhankelijk, zoals bedoeld in artikel III.2 van de corporate governance code van Twence Holding B.V. Commissarissen worden benoemd voor een termijn van vier jaar en zijn één keer voor een volle termijn van vier jaar herbenoembaar.

Prof. Dr. F. Eising trad per 14 december 2017 af, na afloop van de maximale zittingstermijn van acht jaar. Door de benoeming van de heer ir. W. van den Brink door de algemene vergadering van aandeelhouders op 14 december 2017 is de vacature die hierdoor ontstond ingevuld. Mevrouw drs. W.M. van Ingen is herbenoemd voor een tweede zittingsperiode van vier jaar. Zij volgt de heer Eising op als voorzitter van de raad van commissarissen.

De commissarissen ontvangen een door de algemene vergadering van aandeelhouders vastgestelde vaste vergoeding, onafhankelijk van de resultaten van de onderneming. Zij houden geen aandelen in de vennootschap.

In de raad van commissarissen hebben geen voormalige bestuurders van de vennootschap zitting. Een kort curriculum van de individuele leden van de raad, evenals informatie over eventuele andere commissariaten en nevenwerkzaamheden, is te vinden op www.twence.nl.

II.1.c. Profielschets, competenties en diversiteit

De profielschets en het rooster van optreden van de raad van commissarissen staan op de website van Twence. Gezien de samenstelling van onze raad van commissarissen stellen wij vast dat de in voornoemd profiel geschetste competenties in onze raad zijn vertegenwoordigd.

Competentiematrix raad van commissarissen Twence Holding B.V. per 31 december 2017

Op basis van de profielschets raad van commissarissen Twence Holding B.V. is onderstaande tabel opgesteld:

VEREISTEN	J. Kroeze	F. Eising	T. Doesburg	J. Casteleijn	W. van Ingen
Algemeen					
In staat zijn het beleid van Twence op hoofdlijnen te beoordelen	+	+	+	+	+
Samenstelling					
Binding met het grondgebied van de aandeelhouders	++	++	+	-	++
Deskundigheden op het terrein van					
Afvalverwerking, de afvalmarkt, secundaire grondstoffen	+	+	-	+	-
Energieproductie en de energiemarkt	-	+	++	+	+
Duurzaamheid, milieuzorg en maatschappelijk verantwoord ondernemen	+	+	++	+	++
Het leiden van een kapitaalintensieve onderneming	++	++	++	++	+
Financieel/economisch en IT	+	+	+	+	+
Praktijkervaring met de politiek/bestuurlijke omgeving waarin Twence opereert	++	-	+	--	++
Internationale kennis	+	++	++	++	+
Sociale verhoudingen	++	+	+	+	++

II.1.d. Samenstelling Commissies

In het overzicht van de samenstelling van de raad van commissarissen is dit aangegeven (II.1.b.).

II.1.e. Verdeling man/vrouw in de raad van commissarissen per 31 december 2017

De raad van commissarissen bestaat uit vijf leden, onder wie één vrouw. Twence kan worden aangemerkt als een grote B.V., waardoor de vennootschap niet voldoet aan het in de Wet Bestuur en Toezicht genoemde streefcijfer dat ten minste 30 procent van de natuurlijke personen in de raad van commissarissen vrouw zou moeten zijn.

Bij de procedure, die is gestart voor de invulling van de vacatures die eind 2017 is ontstaan in de raad van commissarissen, is door ons nadrukkelijk stilgestaan bij de noodzaak dat ten minste twee vrouwen in de raad van commissarissen zitting nemen. In december 2017 verliep de eerste zittingsperiode van mevrouw Wilma van Ingen. Zij was herbenoembaar en is mede op aanbeveling van de ondernemingsraad voor herbenoeming voorgedragen. De heer Rikus Eising was niet herbenoembaar. Voor de vacature, die door zijn afscheid zou ontstaan, is nadrukkelijk naar een vrouwelijke kandidaat gezocht. Voor de invulling van de vacature waren geen geschikte vrouwelijke kandidaten beschikbaar, die voldeden aan het profiel. In verband hiermee is een mannelijke kandidaat, de heer ir. W. van den Brink voorgedragen. Beide voordrachten zijn door de algemene vergadering van 14 december 2017 unaniem bekrachtigd. De algemene vergadering van aandeelhouders heeft met instemming kennis genomen van de keuze voor mevrouw Van Ingen als opvolger van de heer Eising als voorzitter van de raad van commissarissen.

Bij het ontstaan van een volgende vacature in 2018 zal de raad van commissarissen opnieuw stilstaan bij het belang van een evenwichtige verdeling van vrouwen en mannen in de raad van commissarissen.

II.2 Kwaliteit

II.2. Kwaliteitsborging: Toezicht

In de statuten, de corporate governance code Twence Holding B.V. en de daarop gebaseerde reglementen is de inhoud van het toezicht van onze raad vastgelegd.

II.2.a. Kwaliteitsborging: Evaluatie

Wij hebben in 2017 stilgestaan bij het functioneren van onze raad. Daarnaast heeft de voorzitter één op één gesprekken gevoerd met alle leden van de raad.

Deze evaluatie heeft geleid tot nadere werkafspraken om de kwaliteit van onze rol te versterken. In onze septembervergadering hebben wij nadrukkelijk stilgestaan bij nieuwe beleidsmatige en technische ontwikkelingen.

II.2.b. Kwaliteitsborging: Organisatie

In 2017 hebben wij met instemming kennis genomen van de plannen voor de tweede fase van de organisatieverandering van Twence, die goed aansluiten op de wijzigingen die in 2015 en 2016 zijn doorgevoerd.

De directie heeft ons regelmatig geïnformeerd over de aansturing van de onderneming en de daarvoor benodigde kwaliteiten in relatie met de verantwoordelijke leidinggevendenden.

II.2.c. Kwaliteitsborging: Educatie/informatie inwinnen externen

In 2017 hebben wij ons door de directie laten informeren over innovatieve ontwikkelingen, internationale marktontwikkelingen en grondstoffenterugwinning uit afval.

II.2.d. Kwaliteitsborging: Tegenstrijdige belangen / onafhankelijkheid

In onder meer het 'reglement raad van commissarissen Twence Holding B.V.' is geborgd hoe wordt omgegaan met tegenstrijdige belangen. Daarnaast is afgesproken dat commissarissen die een vermoeden hebben dat er sprake is van een eventueel ontstaan van een tegenstrijdig belang, vanuit een relatie met een aandeelhouder, dit zullen melden. Wij zullen, afhankelijk van de daarbij ter beschikking staande informatie en het risico van belangenvermenging, beoordelen hoe het desbetreffende lid bij de bespreking en besluitvorming over dit onderwerp wordt betrokken.

II.2.e. Kwaliteitsborging: Externe Auditor

Sinds 1 januari 2013 voert PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. als onafhankelijke accountant de controles bij Twence uit. Wij hebben bij de vaststelling van de jaarrekening 2017 buiten de aanwezigheid van de directie met de externe accountant overleg gevoerd. Hierbij is gebleken dat de accountant geen belangrijke bevindingen heeft geconstateerd ten aanzien van de interne beheersing, voor zover getoetst in het kader van de controle van de jaarrekening.

II.3. Huishouding

II.3.a. Organisatieontwikkeling

Wij hebben met instemming kennis genomen van de voortgang van de organisatieontwikkelingen, gericht op een verdere professionalisering van de onderneming. Hierbij zijn bedrijfsprocessen en de daarbij behorende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden in samenspraak met de betrokken medewerkers uitgewerkt en vastgelegd.

Samenstelling directieteam per 31 december 2017

FUNCTIE	NAAM
Algemeen directeur	Dr. G. Marc Kapteijn (m)
Directeur Operations	Michel Vervecken (m; a.i.)
Directeur Finance	Richard G.H. te Riet fc (m)
Secretaris van de vennootschap	Mr. Paul W.L. Horsthuis (m)

II.3.b. Aanwezigheid vergaderingen raad van commissarissen

Tijdens alle vergaderingen was er sprake van voltallige deelname.

III. NALEVING CORPORATE GOVERNANCE PRINCIPES

Twence kent een 'corporate governance Twence Holding B.V.' Deze code is in 2017 geactualiseerd, aan de hand van de herziene Nederlandse corporate governance code. Voorafgaand aan de definitieve vaststelling van de code voor Twence zijn de aandeelhouders in de gelegenheid gesteld hierop te reageren. Hiervan hebben drie aandeelhouders gebruik gemaakt. De door deze aandeelhouders ingebrachte suggesties zijn vrijwel geheel overgenomen. De raad van commissarissen heeft de geactualiseerde code op 29 september 2017 definitief vastgesteld.

De corporate governance Twence Holding B.V. is via de website van Twence (www.twence.nl) in te zien. Er zijn geen bijzonderheden te melden waarbij van de corporate governance Twence Holding B.V. is afgeweken.

De algemene vergadering is hierover op 14 december 2017 geïnformeerd.

Aandeelhouders (per 31 december 2017)

AAANDEELHOUDER	AANTAL STEM ¹⁾ MMEN ²⁾	PERCENTAGE VAN DE STEM ¹⁾ MMEN	DATUM VAN TOETREDING
Regio Twente	819	0,10	12.12.2011
Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen	31.000	3,65	02.01.2001
Almelo	95.000	11,18	12.12.2011
Berkelland	14.282	1,68	12.12.2011
Borne	27.897	3,28	12.12.2011
Dinkelland	34.056	4,01	12.12.2011
Enschede	205.467	24,17	12.12.2011
Haaksbergen	32.021	3,77	12.12.2011
Hellendoorn	46.795	5,50	12.12.2011
Hengelo	105.681	12,43	12.12.2011
Hof van Twente	46.359	5,45	12.12.2011
Losser	29.607	3,48	12.12.2011
Oldenzaal	41.804	4,92	12.12.2011
Rijssen-Holt en	36.992	4,35	12.12.2011
Tubbergen	27.643	3,25	12.12.2011
Twenterand	43.909	5,17	12.12.2011
Wierden	30.668	3,61	12.12.2011

1) tijdelijk winstgevend preferente aandelen

2) 30.969 gewone aandelen en 31 tijdelijk winstgevend preferente aandelen

Regio Twente en Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen zijn aandeelhouder van zogenaamde ‘tijdelijk winstgevende preferente aandelen’. Deze aandelen geven recht op een uitkering van extra dividend.

Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen is een samenwerkingsverband van de gemeenten De Marne, Eemsum, Loppersum en Winsum.

Tot slot

Twence is een organisatie die zich op eigen kracht, maar ook door strategische samenwerkingsverbanden verder zal ontwikkelen. Daarmee draagt Twence bij aan de beleidsdoelstellingen van de aandeelhouders, de positieve en duurzame ontwikkeling van de Twentse economie en de daaraan verbonden werkgelegenheid.

Graag spreek ik namens de raad van commissarissen mijn erkentelijkheid uit voor de directie, het middenkader en vooral voor alle medewerkers van Twence, voor hun inzet in het afgelopen jaar. Door hun inspanningen zijn de positieve resultaten behaald die in dit verslag worden beschreven.

Advies

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 23 van de statuten leggen wij u hierbij de door ons vastgestelde jaarrekening over 2017 ter goedkeuring voor. Tevens is het verslag van de directie over 2017 bijgevoegd. PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. te Zwolle heeft de jaarrekening gecontroleerd. De controleverklaring is opgenomen achter in dit verslag.

De winst na belasting van de vennootschap over het jaar 2017 bedraagt € 14.404.000.

Wij adviseren de algemene vergadering van aandeelhouders de jaarrekening over 2017 vast te stellen en:

- conform het bepaalde in artikel 24 van de statuten de directie voor het door haar gevoerde bestuur en de raad van commissarissen voor het door hem uitgeoefende toezicht te dechargeren;
- met toepassing van artikel 25 van de statuten de winst over 2017 te bestemmen op de wijze als is aangegeven in het in de jaarrekening opgenomen winstverdelingsvoorstel.

Enschede, 22 maart 2018

drs. Wilma M. van Ingen
voorzitter

Algemene vergadering van aandeelhouders

Op 20 april en 14 december 2017 is de algemene vergadering van aandeelhouders bijeen geweest. De belangrijkste reguliere onderwerpen van besluitvorming waren de vaststelling van het jaarverslag en de jaarrekening 2016 en de vaststelling van de winstbestemming.

Daarnaast is stilgestaan bij de volgende onderwerpen:

Aandeelhoudersstrategie / Twence als duurzaamheidsbevorderaar

In de algemene vergadering van 20 april 2017 zijn besluiten genomen over de voorstellen van de door de algemene vergadering ingestelde bestuurlijke stuurgroep 'Aandeelhoudersstrategie Twence / aandeelhouder-schap Münster'. Als onderdeel van het proces heeft de stuurgroep op 16 februari 2017 een informatiebijeenkomst voor gemeenteraadsleden verzorgd over dit onderwerp. Het belang van deze bijeenkomst was vooral dat alle gemeenteraadsleden dezelfde informatie over dit belangrijke onderwerp konden krijgen en daar vragen over zouden kunnen stellen.

In de algemene vergadering van 20 april 2017 heeft een grote meerderheid van de aandeelhouders aangegeven aandeelhouder te willen blijven en Twence in te willen zetten als Euregionale duurzaamheidsbevorderaar. In deze hoedanigheid kan Twence een belangrijke bijdrage leveren aan de beleidsdoelstellingen van de aandeelhouders op het terrein van de circulaire economie en CO₂-reductie.

Aandeelhouderschap Münster

De stad Münster heeft in 2016 kenbaar gemaakt dat ze graag als volwaardig aandeelhouder zou willen toetreden tot Twence. De zittende aandeelhouders hebben hier positief op gereageerd. Vooruitlopend op het volwaardig aandeelhouderschap van Münster is in de aandeelhoudersvergadering van 20 april 2017 herbevestigd dat Münster kan toetreden als cumulatief preferent aandeelhouder.

Op basis van het voorstel van de bestuurlijke werkgroep heeft de aandeelhoudersvergadering op 14 december 2017 een besluit genomen over de condities waaronder het gewone aandeelhouderschap van Münster kan plaatsvinden.

Onderzoek uittreding aandeelhouders

Als onderdeel van het advies over de aandeelhoudersstrategie, is ook een advies uitgebracht over de mogelijkheden van uittreding van aandeelhouders. Daarbij zijn diverse opties naar voren gekomen.

In de algemene vergadering van aandeelhouders van 14 december 2017 is naar voren gekomen dat de aandeelhouders Almelo, Oldenzaal en Vuilverwerkingsbedrijf Noord Groningen zelf onderzoeken of andere aandeelhouders geïnteresseerd zijn om aandelen over te nemen. In januari 2018 werd duidelijk dat de gemeenten Almelo en Oldenzaal hun aandelen niet kunnen verkopen aan de andere aandeelhouders.

Klankbordgroep Majeure investeringen

De in 2016 in het leven geroepen klankbordgroep Majeure investeringen speelt een belangrijke rol bij het beoordelen van nieuwe majeure investeringen van Twence. In de klankbordgroep worden deze in een vroegtijdig stadium besproken, zodat de aandeelhouders mee kunnen denken of deze passen binnen het Strategisch beleidsplan en om te beoordelen in hoeverre de investering effect zal hebben op het beleid en/of de operatie van de aandeelhouders.

Deze klankbordgroep, waarin vier aandeelhouders en één lid van de raad van commissarissen zitting hebben, is in 2017 twee keer bijeen geweest. Daarbij is onder meer stilgestaan bij initiatieven voor zonne-energieparken in Twente, de rol van Twence als duurzaamheidsbevorderaar en de langere termijn 'development roadmap' van Twence.

Herbenoeming en benoeming commissarissen

In december 2017 verliep de eerste zittingsperiode van mevrouw Van Ingen. De raad van commissarissen heeft, mede op aanbeveling van de ondernemingsraad, de algemene vergadering voorgesteld haar voor een periode van vier jaar te herbenoemen. Dit op grond van haar bewezen kwaliteiten en het belang van behoud van kennis en kunde in de raad van commissarissen.

In december 2017 verliep de tweede zittingsperiode van de heer Eising. In verband hiermee was hij niet herbenoembaar.

Bij de herbenoeming van de heer Casteleijn in 2016 heeft de algemene vergadering expliciet aandacht gevraagd voor een evenwichtige verdeling man-vrouw in de raad van commissarissen. Bij het zoeken naar geschikte opvolging voor de heer Eising heeft de raad van commissarissen nadrukkelijk met dit verzoek rekening gehouden. Helaas werd geen geschikte vrouwelijke kandidaat voor deze functie gevonden, die voldeed aan het profiel en de vereiste competenties. Op basis van persoonlijke kwaliteiten en competenties is de heer ir. W. van den Brink als commissaris voorgedragen. Mevrouw Van Ingen en de heer Van den Brink zijn in de algemene vergadering van 14 december 2017 unaniem (her)benoemd.

Algemene aangelegenheden

In de algemene vergaderingen verstrekt de directie informatie over de belangrijkste projecten en is van gedachten gewisseld over aspecten rond de bedrijfsvoering, het resultaatverloop 2016, de verwachte resultaten voor 2017 en het meerjarenperspectief 2017–2021.

De algemene vergadering heeft met instemming kennis genomen van de geactualiseerde documenten, behorende bij de corporate governance code Twence.

In de decembervergadering is ingestemd met het plan van aanpak voor het tot stand komen van het Strategisch beleidsplan 2020-2023, waarvoor het proces in 2018 zal worden gestart.

Jaarrekening 2017 Twence Holding B.V.

Twence Holding B.V.

Geconsolideerde balans per 31 december 2017 (voor resultaatbestemming)

Bedragen in duizenden euro's

		31-12-17	31-12-16
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1	233.874	237.861
Financiële vaste activa	2	21	21
Som der vaste activa		233.895	237.882
Vlottende activa			
Vorderingen	3	15.472	12.820
Liquide middelen	4	28.426	25.107
Som der vlottende activa		43.898	37.927
		277.793	275.809
Groepsvermogen			
Eigen vermogen	5	130.292	126.072
Voorzieningen	6	36.314	34.039
Langlopende schulden	7	62.520	71.394
Kortlopende schulden	8	48.667	44.304
		277.793	275.809

Twence Holding B.V.

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2017

Bedragen in duizenden euro's

		2017	2016
Netto-omzet		109.468	107.781
Overige opbrengsten		454	183
Som der bedrijfsopbrengsten	10	110.102	107.964
Kosten van grond- en reststoffen	11	-6.730	-7.883
Kosten uitbesteed werk en andere			
Externe kosten	12	-34.490	-31.347
Lonen en salarissen		-14.037	-13.868
Sociale lasten		-1.893	-1.750
Pensioenlasten		-1.866	-1.610
Afschrijvingen op			
Materiële vaste activa	13	-29.573	-33.432
Som der bedrijfslasten		-88.589	-89.890
Bedrijfsresultaat		21.513	18.074
Rentebaten		-	32
Rentelasten en soortgelijke kosten	14	-5.221	-6.041
		-5.221	-6.009
Resultaat voor belastingen		16.292	12.065
Belastingen	15	-1.888	-
		14.404	12.065
Resultaat deelnemingen		-	1
Resultaat na belastingen		14.404	12.066

Twence Holding B.V.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017

Bedragen in duizenden euro's

		2017	2016
Resultaat na belastingen		14.404	12.066
Afschrijvingen	13	29.573	33.432
Mutatie voorzieningen		2.275	-900
Mutatie in werkkapitaal:			
▪ Vorderingen		-2.652	-2.702
▪ Kortlopende schulden		1.041	1.373
Kasstroom uit operationele activiteiten		44.641	
Investerings in:			43.269
▪ Materiële vaste activa	1	-25.586	-10.209
▪ Financiële vaste activa	2	-	-2
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-25.586	
Aflossing langlopende schulden	7	-17.952	-23.764
Opname langlopende schulden		12.400	7.000
Reclassificatie kortlopend naar langlopend		-	1.016
Betaald dividend		-10.184	-9.101
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-15.736	-24.849
Mutatie liquide middelen	4	3.319	8.209
		2017	2016
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:			
Stand per 1 januari		25.107	16.898
Mutatie boekjaar		3.319	8.209
Stand per 31 december		28.426	25.107

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening

Algemene toelichting

Activiteiten

Het beheren en exploiteren van milieuvoorzieningen en het verlenen van diensten op het gebied van milieu-beheersing in het algemeen en het bewerken en verwerken van huishoudelijk afval en bedrijfsafval in het bijzonder, alsmede de productie van energie en grondstoffen.

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Twence Holding B.V. is feitelijk gevestigd op Boldershoekweg 51, 7554RT Hengelo, statutair gevestigd te Enschede. Twence Holding B.V. is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 08090697.

Relatie met moedermaatschappij

Twence Holding B.V. is een besloten vennootschap, waarvan de geplaatste aandelen voor 81,9% in het bezit zijn van de Twentse Gemeenten, 3,1% in het bezit is van Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen en 15% is ingekocht door Twence Holding B.V. (cumulatief preferente aandelen). Twence Holding B.V. staat aan het hoofd van de Twence-groep.

Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van Twence Holding B.V. opgenomen, samen met haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Twence Holding B.V. direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enige andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Wanneer er sprake is van een belang in een joint venture, dan wordt het desbetreffende belang proportioneel geconsolideerd. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de deelnemers gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de groep.

Aangezien de winst- en verliesrekening over 2017 van Twence Holding B.V. in de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt, is in de enkelvoudige jaarrekening volstaan met weergave van een beknopte winst- en verliesrekening in overeenstemming met art. 2:402 BW.

De in de consolidatie begrepen vennootschappen zijn:

- Avi-Twente B.V. (100%)
- Twence Bioconversie B.V. (100%)
- Twence B.V. (100%)
- Twence Tweede Lijn B.V. (100%)
- Twence Derde Lijn B.V. (100%)
- Twence Afvalscheiding B.V. (100%)
- Twence Duurzaam B.V. (100%)
- Twence Duurzaam participatie Twents Bio-energiebedrijf B.V. (100%)
- Twence Groene Energie B.V. (100%)
- Twence Zon B.V. (100%)

Buiten de consolidatie blijft Warmtekrachtcentrale Twence B.V. (100%) die van te verwaarlozen betekenis is.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Twence Holding B.V., aandeelhouders en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en het kortlopend bankkrediet. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van Twence zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten. De belangrijkste gebieden waar de waardering van de desbetreffende posten in sterke mate wordt beïnvloed door gehanteerde veronderstellingen, aannames en schattingen betreffen de levensduur van materiële vaste activa en de inschatting van de voorzieningen Eindafdekking en Nazorg.

Algemene grondslagen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de winst- en verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Vreemde valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij haar bedrijfsactiviteiten voornamelijk uitoefent (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van Twence.

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend in de functionele valuta tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening. Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op transactiedatum.

Operationele leasing

Bij de vennootschap kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de vennootschap ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten

Derivaten worden bij eerste opname in de balans opgenomen tegen reële waarde, de vervolgwaaardering van afgeleide financiële instrumenten ('derivaten') is kostprijs of lagere marktwaarde. De wijze van verwerking van waardeveranderingen van het afgeleide financieel instrument is afhankelijk van of er met het afgeleide financiële instrument hedge-accounting wordt toegepast of niet.

Twence past kostprijshedge-accounting toe op valutatermijncontracten ter indekking van haar toekomstige verkopen in Britse ponden. Indien van toepassing, wordt het ineffectieve deel van de waardeverandering van de valutatermijncontracten verantwoord in de winst- en verliesrekening onder de financiële baten en lasten. Op het moment van aangaan van een hedgerelatie, wordt dit door de vennootschap gedocumenteerd. De vennootschap stelt door middel van een test periodiek de effectiviteit van de hedgerelatie vast. Dit kan gebeuren door het vergelijken van de kritische kenmerken van het

hedge-instrument met die van de afgedekte positie, of door het vergelijken van de verandering in reële waarde van het hedge-instrument en de afgedekte positie.

Twence bezit afgeleide financiële instrumenten die worden gewaardeerd tegen kostprijs en waarop kostprijs-hedge-accounting wordt toegepast. Bij het toepassen van kostprijs-hedge-accounting is de eerste waardering en de grondslag van verwerking in de balans en de resultaatbepaling van het hedge-instrument afhankelijk van de afgedekte post. Dit betekent het volgende:

- indien de afgedekte post tegen kostprijs in de balans wordt verwerkt, wordt ook het derivaat tegen kostprijs gewaardeerd;
- zolang de afgedekte post in de kostprijs-hedgerelatie nog niet in de balans verwerkt wordt, wordt het hedge-instrument niet geherwaardeerd. Dit geldt bijvoorbeeld in geval van de hedge van het valutarisico van een toekomstige transactie.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Onder de materiële vaste activa worden tevens reserveonderdelen van de installaties opgenomen. De onderdelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van een voorziening voor ouderdom. Op reserveonderdelen wordt niet afgeschreven.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben. De volgende afschrijvingspercentages worden gehanteerd:

Bedrijfsgebouwen en -terreinen:

3,33% – 10,00% (tussen 30 en 10 jaar).

Machines en installaties:

5,00% – 50,00% (tussen 20 en 2 jaar).

Andere vaste bedrijfsmiddelen:

5,00% – 20,00% (tussen 20 en 5 jaar).

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is. De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Twence Holding B.V. in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden de grondslagen toegepast die geleden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de winst- en verliesrekening.

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen en overige vorderingen die tot het einde van de looptijd zullen worden aangehouden. Deze vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze leningen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst- en verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten, die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering op het eigen vermogen gebracht.

Financiële instrumenten, die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, borgstelligingsgarantie-provisie en baten en lasten met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de winst- en verliesrekening verantwoord als kosten of opbrengsten.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende

het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans. Bij het contant maken is de marktrente van hoogwaardige ondernemingsobligaties ad 1% als disconteringsvoet gehanteerd. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Latente belastingverplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarden die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Er wordt uitsluitend een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen zijn die voor de realisatie van het tijdelijke verschil kunnen worden aangewend. Latente belastingvorderingen worden per verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Belastinglatenties worden gewaardeerd op nominale waarde.

Pensioenen

Op grond van Richtlijn 271.3 Personeelsbeloningen - Pensioenen heeft Twence Holding B.V. geen pensioenverzekering opgenomen in de jaarrekening. Dit aangezien Twence Holding B.V. geen verplichting heeft tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds (ABP). De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Schulden

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Netto-omzet

Omzet wordt verantwoord als er een redelijke zekerheid bestaat dat toekomstige voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en dat deze voordelen betrouwbaar kunnen worden geschat. Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst uit levering van goederen/energie onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen. Omzet afval wordt verantwoord op het moment van verbranding of verwerking, omzet energie op het moment van levering. Ontvangsten met betrekking tot nog niet verbrand of verwerkt afval worden als afzetrisico gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

Opbrengstverantwoording van goederen/energie

Opbrengsten uit de inname van goederen, alsmede de opbrengsten uit verkoop van energie en grondstoffen, worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van handels- en volumekortingen.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de winst- en verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen. Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Kosten van grond- en reststoffen

Hieronder zijn begrepen de kosten voor het afzetten van stoffen die resteren na verwerking, alsmede kosten voor inname van inputstromen. De kosten worden verantwoord in het jaar waarop ze betrekking hebben.

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

De kosten worden verantwoord in het jaar waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en reserveonderdelen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Rentelasten worden geactiveerd gedurende de periode van vervaardiging van een actief, indien het een aanmerkelijke hoeveelheid tijd vergt om het actief gebruiks- of verkoopklaar te maken. De te activeren rente wordt berekend op basis van de verschuldigde rente over specifiek voor de vervaardiging opgenomen leningen en op basis van de gewogen rentevoet van leningen die niet specifiek aan de vervaardiging van het actief zijn toe te rekenen, in verhouding tot de uitgaven en periode van vervaardiging.

Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingsschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

1. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

Bedragen in duizenden euro's

	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	In aanbouw	Totaal
Stand per 01-01-17					
▪ Aanschafwaarde	172.929	396.469	60.185	6.584	636.167
▪ Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-72.304	-290.792	-35.210	-	-398.306
Boekwaarde	100.625	105.677	24.975	6.584	237.861
Mutaties door aanschaffingen/ afstotingen:					
▪ Investerings	731	10.835	643	13.389	25.598
▪ Desinvesteringen	-3.939	-4.239	-1.635	-	-9.813
▪ Afschrijvingen op desinvesteringen	3.712	3.935	1.384	-	9.031
Saldo	504	10.531	392	13.389	24.816
Mutaties door afschrijvingen:					
▪ Afschrijvingen	-5.435	-19.741	-3.627	-	-28.803
Stand per 31-12-17					
▪ Aanschafwaarde	169.721	403.065	59.193	19.973	651.952
▪ Cumulatieve afschrijvingen	-74.027	-306.598	-37.453	-	-418.078
Boekwaarde	95.694	96.467	21.740	19.973	233.874

Levensduur verlengende onderhoudsuitgaven worden geactiveerd. Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen en –terreinen is geen voorziening groot onderhoud gevormd. De kosten worden rechtstreeks in de resultatenrekening verantwoord.

Geactiveerde rentelasten: € 326.000 (2016: € 60.000).

De bedrijfsgebouwen en –terreinen en machines en installaties dienen als zekerheid voor de leningen zoals die zijn verstrekt door de BNG en ING.

2. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

Bedragen in duizenden euro's

	Deelnemingen
Stand per 01-01-2017	21
Mutaties:	
▪ Investerings	-
▪ Desinvesterings	-
▪ Aandeel in resultaat deelnemingen	-
Stand per 31-12-17	<u>21</u>

De groep heeft de volgende kapitaalbelangen:

Naam	Statutaire vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal
Warmtekrachtcentrale Twence B.V.	Enschede	100%

Vanwege de te verwaarlozen betekenis blijft Warmtekrachtcentrale Twence B.V. buiten de consolidatie.

3. Vorderingen

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-17	31-12-16
Vorderingen op handelsdebiteuren	9.880	8.092
Te factureren omzet grondstoffen	1.096	25
Te factureren omzet energie	288	212
Te vorderen mep	1.331	1.504
Te vorderen sde	1.382	1.790
Vooruitbetaalde assurantiepemie	661	694
Te vorderen omzetbelasting	369	269
Overige vorderingen	465	234
	<u>15.472</u>	<u>12.820</u>

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar en zijn onder aftrek van voorzieningen weergegeven. Gedurende het jaar hebben er geen onttrekkingen plaatsgevonden in de voorziening voor dubieuze debiteuren (2016: nihil). De omvang op 31 december 2017 bedraagt nihil.

4. Liquide middelen

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-17	31-12-16
Kasmiddelen	2	1
Tegoeden op banken	28.424	25.106
	28.426	25.107

De liquide middelen staan voor een bedrag van € 23.379.000 (2016: € 21.307.000) ter vrije beschikking. Het niet vrije deel betreft een bouwdepot dat vrijvalt met de voortgang van de ombouw van de biomassa-energiecentrale.

5. Groepsvermogen

Het eigen vermogen wordt in de toelichting op de balans in de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

6. Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen in duizenden euro's	Eind-afdekking	Nazorg	Jubilea	Re-organisatie	Loon doorbetaling bij ziekte	Latente belastingverplichtingen	Totaal
Stand per 01-01-17							
Mutaties:	22.945	10.587	314	193	-	-	34.039
▪ Toevoegingen ten laste van het resultaat	310	-	28	656	370	1.888	3.252
▪ Niet-gebruikte bedragen die gedurende de periode zijn vrijgevallen	-	-	-	-177	-	-	-177
▪ Onttrekkingen	-18	-41	-	-	-	-	-59
▪ Naar kortlopende schulden	-	-	-8	-458	-275	-	-741
Stand per 31-12-17	23.237	10.546	334	214	95	1.888	36.314

Van het totaalbedrag van de voorzieningen op 31 december 2017 heeft een bedrag van € 741.000 (2016: € 1.113.000) een kortlopend karakter en zodoende gepresenteerd onder de kortlopende schulden. Naar verwachting wordt een bedrag van € 33.583.000 (2016: € 33.583.000) na meer dan 5 jaar afgewikkeld.

Voorziening eindafdekking

Deze voorziening is gevormd voor toekomstige eindafdekking van de twee thans in exploitatie zijnde stortlocaties Boeldershoek en Elhorst/Vloedbelt.

Voorziening nazorg

Deze voorziening is gevormd ter financiering van nazorg van de stortplaatsen Boeldershoek, Elhorst/Vloedbelt, 't Rikkerink en Vasse. In boekjaar 2015 is het doelvermogen van de stortplaatsen Boeldershoek en Elhorst/Vloedbelt opnieuw door de Provincie Overijssel beoordeeld en begin 2016 formeel vastgesteld. Bij de eerstvolgende herziening van de nazorgplannen in 2020 zal opnieuw worden beoordeeld of aanvullende nazorgheffingen noodzakelijk zijn.

Voorziening jubilea

Deze voorziening is gevormd voor toekomstige jubileumuitkeringen bij 12½-, 25- en 40-jarige dienstverbanden.

Voorziening reorganisatie

Deze voorziening is gevormd ter optimalisatie van de organisatie. Twence gaat zich in toenemende mate richten op de transitie van afvalverwerker naar producent van grondstoffen en energie. Dit betekent voor de bedrijfsvoering dat de aandacht wordt gericht op het optimaliseren van de bestaande bedrijfsactiviteiten en dat er tevens nog meer en op andere manieren grondstoffen en energie wordt geproduceerd uit nog verder te ontwikkelen processen op basis van andere of alternatieve grondstofstromen. Tevens is er sprake van dalende energieprijzen en grondstofprijzen waardoor de marge onder druk staat. Deze ontwikkelingen zijn de belangrijkste reden geweest om de hoofdstructuur van Twence aan te passen en daarna een optimalisatie van de organisatie en bezetting op afdelingsniveau door te voeren. De genomen maatregelen zijn nodig om de Twence organisatie fit te houden en te maken voor nu en in de toekomst.

Voorziening doorbetaling bij ziekte

Deze voorziening is gevormd voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die per balansdatum naar verwachting niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid.

Voorziening latente belastingverplichtingen

Voor belastbare tijdelijke verschillen tussen de commerciële (bedrijfseconomische) en fiscale waardering van materiële vaste activa en voorzieningen is een voorziening voor latente belastingverplichtingen gevormd. Naar verwachting wordt in 2017 geen bedrag verrekend.

7. Langlopende schulden

Bedragen in duizenden euro's

	Stand	Kortlopend deel	Langlopend deel	Kortlopend deel	Langlopend deel	Aflossings- verplichting na 5 jaar
	01-01-17	01-01-17	01-01-17	31-12-17	31-12-17	
BNG 3,83%	43.636	7.273	36.363	7.273	29.090	-
BNG 4,12%	-	-	-	-	-	-
BNG 4,74%	10.000	5.000	5.000	5.000	-	-
BNG 3,66%	9.600	1.200	8.400	1.200	7.200	-
BNG 2,495%	3.600	1.200	2.400	1.200	1.200	-
ING 4,00%	4.500	1.000	3.500	1.000	2.500	-
NWB 6,97%	9.953	2.238	7.715	2.397	5.318	-
BNG/ING 2,15%	-	-	7.000	3.000	14.000	-
ING 1,936%	-	-	-	163	2.196	1.546
Langlopende schulden aan kredietinstellingen	81.289	17.911	70.378	21.233	61.504	1.546

De kortlopende verplichting ultimo 2017 betreft de bedragen welke in 2018 dienen te worden afgelost. Deze zijn verantwoord onder de kortlopende schulden.

Overige schulden	-	-	1.016	-	1.016	-
	81.289	17.911	71.394	21.233	62.520	1.546

In 2017 is een nieuwe financiering afgesloten ter grootte van € 16.900.000 met een looptijd van 15 jaar. Ultimo 2017 is € 2.400.000 opgenomen.

Voor alle leningen geldt een rentevastperiode die gelijk is aan de looptijd van de lening.

De verstrekte zekerheden bij de schulden aan kredietinstellingen luiden als volgt:

- pari passu clause;
- positieve en negatieve pledge;
- akte van hypotheek op de afvalenergiecentrale lijn 1 inclusief de ONFA installatie, de vergistingsinstallatie, de afvalenergiecentrales lijn 2 en lijn 3 en de biomassa-energiecentrale;
- akte van vorderingen, verzekeringen, roerende zaken en bepaalde overige activa;
- afgegeven borgstelling door aandeelhouders betreffende de NWB 6,97%;
- eerste recht van hypotheek over het recht van erfpacht gerelateerd aan het zonnepark Tienbunderweg en het zonnepark Boldershoekweg;
- eerste pandrecht op alle aandelen in het kapitaal van Twence Zon B.V.;
- eerste pandrecht op (vorderings-)rechten voortvloeiende uit de projectdocumenten van Twence Zon B.V.;
- eerste pandrecht op de projectrekening, Debt Service Reserve Account en de Maintenance Reserve Account van Twence Zon B.V.;
- eerste pandrecht op alle bedrijfsuitrusting, en overige bedrijfsmiddelen en vorderingen op handelsdebiteuren van Twence Zon B.V.;
- eerste pandrecht op alle rechten van Twence Zon B.V. voortvloeiende uit verzekeringen.

De ontbindende voorwaarden luiden als volgt:

- de Solvabiliteit van Twence Holding B.V. geconsolideerd moet op de laatste dag van ieder kwartaal hoger of gelijk zijn aan 25%;
- de Solvabiliteit van Avi-Twente B.V. en Twence Bioconversie B.V. gecombineerd moet op de laatste dag van ieder kwartaal hoger of gelijk zijn aan 25%;
- de Solvabiliteit van Twence B.V. geconsolideerd moet op de laatste dag van ieder kwartaal hoger of gelijk zijn aan 30%;
- de Financieringsdekkingsratio (DSCR) van Avi-Twente B.V. en Twence Bioconversie B.V. gecombineerd moet op de laatste dag van ieder kwartaal hoger of gelijk zijn aan 1,40;
- de Financieringsdekkingsratio (DSCR) van Twence B.V. geconsolideerd moet op de laatste dag van ieder kwartaal hoger of gelijk zijn aan 1,25, behalve voor het boekjaar 2018 waarin Twence B.V. ervoor moet zorgen dat de Financieringsdekkingsratio (DSCR) op de laatste dag van ieder kwartaal van dat jaar hoger is dan 1,10;
- het Garantievermogen van iedere schuldenaar moet op de laatste dag van ieder kwartaal hoger dan of gelijk zijn aan nul;
- de Senior Net Leverage Ratio van Avi-Twente B.V. en Twence Bioconversie B.V. gecombineerd moet op de laatste dag van ieder kwartaal lager dan of gelijk zijn aan 3;
- de Senior Net Leverage Ratio van Twence B.V. geconsolideerd moet op de laatste dag van ieder kwartaal lager dan of gelijk zijn aan 3, behalve voor het boekjaar 2018, waarin Twence B.V. ervoor moet zorgen dat de Senior Net Leverage Ratio op de laatste dag van ieder kwartaal van dat jaar lager is dan 4;
- de debt Service Cover Ratio van Twence Zon B.V. moet hoger of gelijk zijn aan 1,05;
- Twence Zon B.V. moet zorgdragen voor het opbouwen van Debt Service Reserve Account van € 750.000 en een nader vast te stellen Maintenance Reserve Account.

Per einde boekjaar voldoet Twence aan deze gestelde voorwaarden.

8. Kortlopende schulden

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-17	31-12-16
Kortlopend deel langlopende schulden	21.233	17.911
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	9.178	9.924
Schulden aan participanten	1.743	2.725
Te betalen aan pensioeninstellingen	203	170
Te betalen overige belastingen en premies sociale verzekeringen	1.381	1.242
Afzetrisico afval, grond- en reststoffen	10.138	7.987
Subsidies	143	626
Overige schulden	4.648	3.719
	48.667	44.304

De kortlopende schulden hebben overwegend een looptijd korter dan één jaar.

Twence heeft bij de ING een rekening courant faciliteit van € 10.000.000. Ultimo 2017 wordt hiervan geen gebruik gemaakt.

Onder de schulden aan participanten is o.a. een schuld aan aandeelhouders opgenomen voor € 1.702.000, welke betrekking heeft op te betalen borgstellingsgarantieprovisie. Deze last is in de winst- en verliesrekening opgenomen onder de rentelasten en soortgelijke kosten.

Het afzetrisico afval, grond- en reststoffen bestaat uit de ontvangsten en te maken verwerkingskosten voor nog niet verbrand of verwerkt afval én de afzetkosten voor geproduceerde grond- en reststoffen.

Te betalen overige belastingen en premies sociale verzekeringen

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-17	31-12-16
Loonheffing en premies sociale verzekeringen	701	689
Energiebelasting	-	7
Afvalstoffenbelasting	680	546
	1.381	1.242

9. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Voorwaardelijke verplichtingen

Ultimo 2017 zijn garanties in de vorm van bankgaranties en documentaire kredieten afgegeven ten behoeve van geconsolideerde deelnemingen en ten gunste van derden voor circa € 410.000 (2016: circa € 520.000).

Financiële verplichtingen

Op de OTC-markt zijn per 31 december 2017 contracten aangegaan inzake de levering van elektriciteit in 2018, 2019 en 2020 voor een totaalbedrag van € 15.862.000 (2016: € 17.887.000).

(Meerjarige) financiële verplichtingen

Er zijn per 31 december 2017 investeringsverplichtingen aangegaan voor een bedrag van € 21.197.000 (2016: € 17.232.000).

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangegaan ter zake van operationele leasing. De operationele leasekosten worden lineair over de leaseperiode in de winst- en verliesrekening verwerkt. Ultimo boekjaar zijn de verplichtingen uit hoofde van operationele lease als volgt te specificeren:

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-17
Te betalen binnen één jaar	231
Tussen één en vijf jaar	263
Meer dan vijf jaar	-
	<hr/>
Totale verplichting	494
	<hr/> <hr/>

Gedurende het verslagjaar is in de winst- en verliesrekening € 338.000 aan leasebetalingen verwerkt.

Aansprakelijkheid bij een fiscale eenheid

Twence Holding B.V. vormt samen met haar dochterondernemingen Avi-Twente B.V., Twence Bioconversie B.V., Twence B.V., Warmtekrachtcentrale Twence B.V., Twence Tweede Lijn B.V., Twence Derde Lijn B.V., Twence Groene Energie B.V., Twence Duurzaam B.V., Twence Afvalscheiding B.V. en Twence Zon B.V. een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting en omzetbelasting. Op grond van de Invorderingswet zijn de vennootschap en de met haar gevoegde dochterondernemingen ieder hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de combinatie verschuldigde belasting.

De belastinglast wordt voor de fiscale eenheid als geheel berekend en verwerkt in de jaarrekening van het hoofd van de fiscale eenheid.

Verbonden partijen

Er hebben transacties plaatsgevonden tussen enerzijds Twence Holding B.V. en haar dochterondernemingen en anderzijds haar aandeelhouders betreffende de aanlevering van afval. Aan de transacties liggen langlopende contracten ten grondslag, er hebben dan ook geen niet-zakelijke transacties plaatsgevonden.

10. Som der bedrijfsopbrengsten

De netto-omzet wordt grotendeels in Nederland gerealiseerd en kan als volgt worden gespecificeerd naar product:

Bedragen in duizenden euro's

	2017	2016	Toename/ afname t.o.v. 2016	Toename/ afname t.o.v. 2016
Afval	59.950	56.830	3.120	5,5%
Energie, inclusief MEP/SDE subsidie	42.466	45.097	-2.631	-5,8%
Grondstoffen	7.232	5.854	1.378	23,5%
Netto-omzet	109.648	107.781	1.867	1,7%
			2017	2016
Overige opbrengsten			454	183

11. Kosten van grond- en reststoffen

Bedragen in duizenden euro's

	2017	2016
Kosten afzet van grond- en reststoffen	6.383	6.237
Inkoop hout en input vergister	347	1.646
	6.730	7.883

12. Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

Bedragen in duizenden euro's

	2017	2016
Overige personeelskosten	1.490	1.202
Inhuur	2.078	1.348
Exploitatiekosten	22.264	20.600
Verkoopkosten	2.718	2.226
Kantoorkosten	832	809
Algemene kosten	5.108	5.162
	34.490	31.347

13. Afschrijvingen op materiële vaste activa

Bedragen in duizenden euro's

	2017	2016
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	5.435	5.385
Machines en installaties	19.741	23.664
Andere vaste bedrijfsmiddelen	3.627	3.502
	28.803	32.551
Boekresultaat bij desinvestering	770	881
	29.573	33.432

14. Rentelasten en soortgelijke kosten

Bedragen in duizenden euro's

	2017	2016
Lening BNG 3,83%	1.660	1.938
Lening BNG 4,12%	-	227
Lening BNG 4,74%	316	553
Lening BNG 3,66%	330	373
Lening BNG 2,495%	61	91
Lening ING 4,00%	96	122
Lening NWB 6,97%	642	791
Lening ING 1,936%	3	-
Kasgeldfaciliteit BNG	-	13
Borgstellingsgarantieprovisie	1.702	1.702
Overige	411	231
	5.221	6.041

Geactiveerde rentelasten: € 326.000 (2016: € 60.000).

15. Belastingen

Het gewogen gemiddelde toepasselijke belastingtarief bedraagt 25% (2016: 25%). De belastinglast in de winst- en verliesrekening over 2017 bedraagt € 1.888.000 ofwel 11,6% van het resultaat voor belastingen. In het verslagjaar 2017 is het belastbaar resultaat € 669.000 negatief. Het verschil tussen het effectieve en toepasselijke belastingtarief wordt met name veroorzaakt door informele kapitaalstortingen, investeringsaftrekken en verschillen tussen fiscale en commerciële afschrijvingen van materiële vaste activa.

De aangifte vennootschapsbelasting 2016 van de tot de fiscale eenheid behorende vennootschappen is op 13 januari 2018 definitief geworden.

Overige toelichting

Bezoldiging bestuurders

Aangezien de bezoldiging van de bestuurder tot één persoon herleidbaar is, blijft op grond van artikel 2:383 lid 1 BW vermelding van het bedrag achterwege.

Bezoldiging commissarissen

In het verslagjaar werd aan vijf commissarissen in totaal € 80.000 aan beloningen uitgekeerd (2016: € 80.000).

Gemiddeld aantal werknemers

Het aantal werknemers in fte ultimo boekjaar 2017 bedroeg 228,3 (2016: 224,8). Hiervan waren 0 medewerkers werkzaam buiten Nederland (2016: 0).

	2017	2016
Productie	149,9	142,3
Verkoop	13,9	21,1
Overige ondersteunende diensten	60,5	57,4
Directie team	4,0	4,0
Totaal aantal werknemers in fte	<u>228,3</u>	<u>224,8</u>

Afgeleide financiële instrumenten

Op (geamortiseerde) kostprijs gewaardeerde financiële instrumenten

Bij de afgesloten valutatermijncontracten is geen sprake van ineffectiviteit. Deze contracten, ultimo boekjaar groot totaal £ 1.146.000, hebben een looptijd tot uiterlijk twee maanden na balansdatum. De reële waarde van deze contracten bedraagt € 48.000 positief (boekwaarde nihil). Deze positieve reële waarde is vanwege toepassing van kostprijs-hedge-accounting niet opgenomen in de balans aangezien de waardering van de afgedekte positie (toekomstige verkopen in Britse ponden) een negatief effect heeft.

In onderstaand overzicht zijn de financiële instrumenten opgenomen.

Contract-nummer	Omvang in £	Expiratie-datum	Uitoefenprijs in £ per €	Koers per 31-12-17 in £ per €	Reële waarde per 31-12-17
16888636	396.000	28-02-18	0.8497	0.8850	20.000
17755722	750.000	28-02-18	0.8598	0.8850	28.000
					<u>48.000</u>

Overheidssubsidies

Twence heeft in 2017 de volgende overheidssubsidies verwerkt:

- Subsidie met betrekking tot stimulering van de productie van duurzame energie (MEP en SDE) ten bedrage van € 21.599.000. De subsidie is verantwoord onder de netto-omzet.
- Subsidie met betrekking tot speur- en ontwikkeling (WBSO) ten bedrage van € 168.000. De subsidie is in mindering gebracht op de lonen en salarissen.
- Subsidie voor participatie in het internationale onderzoek- en ontwikkelingsproject 'Horizon 2020' ten bedrage van € 62.000. Deze subsidie is nog niet in het resultaat verwerkt.

Honoraria van de onafhankelijke accountant

De volgende honoraria van PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. zijn in het boekjaar 2017 ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

Bedragen in euro's

	2017
Controle van de jaarrekening	96.000
Andere controlewerkzaamheden	55.000
Fiscale advisering	-
Andere niet-controlewerkzaamheden	-
	<hr/>
	151.000
	<hr/> <hr/>

Enkelvoudige jaarrekening 2017 Twence Holding B.V.

Enkelvoudige balans per 31 december 2017 (voor resultaatbestemming)

Bedragen in duizenden euro's

		31-12-17	31-12-16
Vaste activa			
Materiële vaste activa	16	14.191	15.289
Financiële vaste activa	17	128.535	118.100
		<hr/>	<hr/>
Som der vaste activa		142.726	133.389
Vlottende activa			
Vorderingen	18	2.535	1.228
Liquide middelen		5.541	7.590
		<hr/>	<hr/>
Som der vlottende activa		8.076	8.818
		<hr/>	<hr/>
		150.802	142.207
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>
Eigen vermogen	19		
Gesplaatst en gestort kapitaal		1.000	1.000
Agioreserve		-	6.714
Overige reserves		114.888	106.292
Onverdeeld resultaat		14.404	12.066
		<hr/>	<hr/>
		130.292	126.072
Voorzieningen	20	1.888	-
Kortlopende schulden	21	18.622	16.135
		<hr/>	<hr/>
		150.802	142.207
		<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Enkelvoudige winst- en verliesrekening 2017

Bedragen in duizenden euro's

	2017	2016
Enkelvoudig resultaat over het verslagjaar	-1.029	541
Resultaat deelnemingen over het verslagjaar	15.433	11.525
Resultaat na belastingen	14.404	12.066

Toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening

Algemene toelichting

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde in overeenstemming met de grondslagen voor waardering van activa en passiva van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de op pagina 31 tot en met 35 opgenomen toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening.

16. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

Bedragen in duizenden euro's

	Machines en installaties	Andere vaste bedrijfs- middelen	In aanbouw	Totaal
Stand per 01-01-17				
▪ Aanschafwaarde	19.274	1.538	198	21.010
▪ Cumulatieve afschrijvingen	-5.257	-464	-	-5.721
Boekwaarde	14.017	1.074	198	15.289
Mutaties door aanschaffingen/ afstotingen:				
▪ Investerings	334	-	-198	136
▪ Desinvesteringen	-81	-	-	-81
▪ Afschrijvingen op desinvesteringen	57	-	-	57
	310	-	-198	112
Mutaties door afschrijvingen:				
▪ Afschrijvingen	-1.133	-77	-	-1.210
Stand per 31-12-17				
▪ Aanschafwaarde	19.527	1.538	-	21.065
▪ Cumulatieve afschrijvingen	-6.333	541	-	-6.874
Boekwaarde	13.194	997	-	14.191

Geactiveerde rentelasten: nihil (2016: nihil).

17. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven:

Bedragen in duizenden euro's

	Deelnemingen in groepsmaatschappijen
Stand per 01-01-17	118.100
Mutaties:	
▪ Ontvangen dividend	-5.000
▪ Aandeel in resultaat deelnemingen	15.435
Stand per 31-12-17	128.535

Twence Holding B.V. heeft de volgende kapitaalbelangen:

Naam	Statutaire vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal
Geconsolideerde directe deelnemingen		
Avi-Twente B.V.	Enschede	100%
Twence Bioconversie B.V.	Enschede	100%
Twence B.V.	Enschede	100%
Geconsolideerde indirecte deelnemingen		
Twence Afvalscheiding B.V.	Enschede	100%
Twence Groene Energie B.V.	Enschede	100%
Twence Duurzaam B.V.	Enschede	100%
Twence Tweede Lijn B.V.	Enschede	100%
Twence Derde Lijn B.V.	Enschede	100%
Twence Zon B.V.	Enschede	100%
Andere indirecte deelnemingen		
Warmtekrachtcentrale Twence B.V.	Enschede	100%

18. Vorderingen

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-17	31-12-16
Vorderingen op handelsdebiteuren	810	991
Vorderingen op groepsmaatschappijen	1.416	-
Te factureren omzet energie	284	213
Overige vorderingen	25	24
	2.535	1.228

De vorderingen op groepsmaatschappijen hebben over het algemeen een langlopend karakter. De overige vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

19. Eigen vermogen

Bedragen in duizenden euro's

	Geplaatst en gestort kapitaal	Agio- reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Totaal 2017	Totaal 2016
Stand per 01-01-17	1.000	6.714	106.292	12.066	126.072	123.107
Mutaties:						
▪ Ingekochte eigen aandelen	-	150	-150	-	-	-
▪ Winstbestemming	-	-	12.066	-12.066	-	-
▪ Uitgekeerd dividend	-	-	-3.320	-	-10.184	-9.101
▪ Resultaat na belastingen	-	-6.864	-	14.404	14.404	12.066
Stand per 31-12-17	1.000	-	114.888	14.404	130.292	126.072

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van de onderneming bedraagt € 4.000.000 (2016: € 4.000.000), verdeeld in 3.000.000 gewone aandelen van elk € 1 en 1.000.000 cumulatief preferente aandelen van elk € 1. Hiervan zijn geplaatst 850.000 gewone aandelen en 150.000 cumulatief preferente aandelen.

Van de in 2014 ingekochte cumulatief preferente aandelen is € 150.000 in mindering gebracht op de overige reserves, zijnde de verkrijgingsprijs.

Agioreserve

Het agio omvat de opbrengsten uit de uitgifte van aandelen voor zover deze hoger zijn dan het nominale bedrag van de aandelen (opbrengsten boven pari). Het volledige bedrag aan agio is fiscaal erkend.

20. Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen in duizenden euro's

Stand per 01-01-17

Mutaties:

- Toevoegingen ten laste van het resultaat
- Onttrekkingen
- Naar kortlopende schulden

Stand per 31-12-17

**Latente
belasting-
verplichtingen**

1.888

-

-

1.888

Het totaalbedrag van de voorzieningen op 31 december 2017 heeft geen kortlopend karakter (2016: nihil). Naar verwachting wordt de voorziening ook niet na meer dan 5 jaar afgewikkeld (2016: nihil).

Voorziening latente belastingverplichtingen

Voor belastbare tijdelijke verschillen tussen de commerciële (bedrijfseconomische) en fiscale waardering van materiële vaste activa en voorzieningen is een voorziening voor latente belastingverplichtingen gevormd. Naar verwachting wordt in 2017 geen bedrag verrekend.

21. Kortlopende schulden

Bedragen in duizenden euro's

	31-12-17	31-12-16
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	-	2
Schulden aan groepsmaatschappijen	18.617	16.133
Overige schulden	5	-
	18.622	16.135

Het gehanteerde rentepercentage over de schulden aan groepsmaatschappijen bedraagt 0,917. Een aflossingsschema is niet overeengekomen en er zijn geen zekerheden verstrekt.

De schulden aan groepsmaatschappijen hebben over het algemeen een langlopend karakter. De overige kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

22. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Aansprakelijkheid en garanties

Ultimo 2017 zijn garanties in de vorm van bankgaranties en documentaire kredieten afgegeven ten gunste van derden voor circa € 369.000 (2016: € 478.000).

Financiële verplichtingen

Op de OTC-markt zijn per 31 december 2017 contracten aangegaan inzake de levering van elektriciteit in 2018, 2019 en 2020 voor een totaalbedrag van € 15.862.000 (2016: € 17.887.000).

Aansprakelijkheid bij een fiscale eenheid

Twence Holding B.V. vormt samen met haar dochterondernemingen Avi-Twente B.V., Twence Bioconversie B.V., Twence B.V., Warmtekrachtcentrale Twence B.V., Twence Tweede Lijn B.V., Twence Derde Lijn B.V., Twence Groene Energie B.V., Twence Duurzaam B.V., Twence Afvalscheiding B.V. en Twence Zon B.V. een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting en omzetbelasting. Op grond van de Invorderingswet zijn de vennootschap en de met haar gevoegde dochterondernemingen ieder hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de combinatie verschuldigde belasting.

Op 16 februari 2012 hebben Twence Holding B.V. en de belastingdienst een convenant Horizontaal Toezicht ondertekend.

Verbonden partijen

Er hebben transacties plaatsgevonden tussen enerzijds Twence Holding B.V. en haar dochterondernemingen en anderzijds haar aandeelhouders, betreffende de aanlevering van afval. Aan de transacties liggen langlopende contracten ten grondslag, er hebben dan ook geen niet-zakelijke transacties plaatsgevonden.

23. Overige toelichting

Personeelsbestand

De vennootschap had in het boekjaar, evenals voorgaand boekjaar, geen personeel in dienst.

24. Voorstel tot resultaatbestemming

De algemene vergadering van aandeelhouders wordt voorgesteld, gelet op de afspraken die gemaakt zijn met de gewone aandeelhouders, het resultaat na belastingen van € 14.404.000 als volgt te verdelen:

- € 11.353.000 uit te keren als dividend waarvan € 11.353.000 in mindering zal worden gebracht op de overige reserves.
- Het restant ad € 3.051.000 toe te voegen aan de overige reserves.

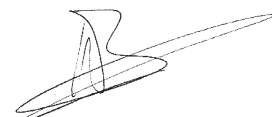
Enschede, 22 maart 2018

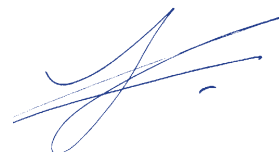
dr. G.M. Kapteijn
algemeen directeur

drs. W.M. van Ingen
voorzitter RvC

ir. W. van den Brink
lid RvC

ir. J.A. Casteleijn
lid RvC

J.B. Kroeze
lid RvC

T.R. Doesburg
lid RvC

Overige gegevens

Statutaire winstbepalingen

Artikel 25

1. Per soort kan een reserverekening worden aangehouden. Ten gunste van de reserverekening worden bedragen gevoegd indien bij uitgifte van aandelen op die aandelen van een bepaalde soort meer wordt gestort dan het nominale bedrag van de aandelen, mits de algemene vergadering van aandeelhouders de toevoeging aan die reserverekening met ten minste twee/derde meerderheid goedkeurt. Aan een reserverekening kunnen overigens toevoegingen worden gedaan en onttrekkingen plaatsvinden indien en voor zover uit deze statuten volgt.
2. De vennootschap kan aan de aandeelhouders slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen groter is dan het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet of deze statuten moeten worden aangehouden. In het kader van deze statuten dient het eigen vermogen ten minste te belopen vijftwintig procent (25%) van het vermogen volgens de vast te stellen jaarrekening (nadat de winstuitkering is verwerkt). Voorts geldt dat voor het geval het eigen vermogen groter is dan vijftwintig procent (25%) doch kleiner is dan achtentwintig procent (28%) van het totale vermogen volgens de vast te stellen jaarrekening slechts uitkeringen mogelijk zijn indien de algemene vergadering daartoe op voorstel van het bestuur een besluit heeft genomen, met een meerderheid van ten minste twee/derde deel van de uitgebrachte stemmen.
3. Uitkering van winst geschiedt na de goedkeuring van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
4. Uit de winst wordt allereerst, zo mogelijk, op de cumulatieve preferente aandelen uitgekeerd vier vijf/ tiende procent (4,5%) van hetgeen (inclusief agio) op die aandelen is gestort. Het cumulatief preferent dividend wordt berekend naar tijdsgelang indien de betrokken preferente aandelen in de loop van een boekjaar zijn uitgegeven. Indien en voor zover de winst niet voldoende is voor een volledige uitkering als hiervoor bedoeld, zal het tekort, voor zover mogelijk worden uitgekeerd ten laste van de uitkeerbare reserves. Indien en voor zover ook de uitkeerbare reserves niet voldoende zijn voor volledige uitkering zal in de volgende jaren geen uitkering plaatsvinden op de gewone aandelen, zolang het tekort niet volledig is aangezuiverd.
5. Na de in lid 4 beschreven uitkering delen de cumulatief preferente aandelen niet in de winst van vennootschap en wordt aan die houders van aandelen geen verdere uitkering gedaan en heeft evenmin een toevoeging aan de reserverekening die hoort bij de aandelensoort plaats. De na de in lid 4 beschreven uitkering resterende winst van de vennootschap wordt hier aangeduid als "overwinst". Tot deze overwinst zijn, indien en voor zover deze overwinst uitkeerbaar is, gerechtigd (door middel van uitkering indien en voor zover hierna hierin wordt voorzien respectievelijk voor zover daarin niet wordt voorzien door toevoeging van een reserverekening):
 - a. in eerste instantie de houders van gewone aandelen; door uitkering, een bedrag ad zevenhonderd achtennegentigduizend euro (€ 798.000).
 - b. in tweede instantie, door middel van uitkering aan de houders van tijdelijk-winstdelende-preferente aandelen elk jaar een bedrag groot achtmiljoen driehonderdtweeduizend achthonderdacht euro (€ 8.302.808). Voor het geval in enig jaar de overwinst ontoereikend is geweest voormelde gerubriceerde uitkeringen te doen wordt de daaropvolgende periode dit tekort alsnog aan de houder van tijdelijke-winstdelende-preferente aandelen uitgekeerd. Het totaal van de uitkeringen op tijdelijke-winstdelende-preferente aandelen uit hoofde van winstuitkering of uitkering van enig reserve, beloopt vanaf eenendertig december tweeduizendtien zesenzeestigmiljoen vierhonderdtweeëntwintigduizend vierhonderdvierenzeestig euro (€ 66.422.464).
 - c. in derde instantie de houders van gewone aandelen naar rato van ieders bezit van gewone aandelen met dien verstande dat deze aanspraken steeds worden verwerkt als een toevoeging aan de reserverekening, tenzij de algemene vergadering van aandeelhouders anders besluit, met goedkeuring van de vergadering van houders van tijdelijke-winstdelende-preferente aandelen.

6. De algemene vergadering van aandeelhouders kan slechts op voorstel van de vergadering van houders van aandelen besluiten een reserverekening ten behoeve van de aandeelhouders door uitkering geheel of gedeeltelijk op te heffen, indien aan het vereiste van lid 2 is voldaan. In dit geval wordt het bedrag waarop de opheffing betrekking heeft, uitgekeerd aan de houders van de aandelen in verhouding tot het gezamenlijke nominale bedrag van hun aandelen.
7. De algemene vergadering van aandeelhouders kan – zolang jaarlijks op de cumulatief preferente aandelen het daarmee corresponderende bedrag is uitgekeerd – toevoegingen doen aan de winstreserve van de gewone aandelen ten laste van de uitkeerbare reserves.
8. Indien een reserverekening gedurende het jaar verschillende bedragen kent, wordt de vergoeding naar het tijdsevenredige gemiddelde vastgesteld. Indien aandelen gedurende de loop van een jaar zijn ingekocht of uitgegeven delen deze naar rato van het deel van het jaar dat zij waren geplaatst bij anderen dan de vennootschap mee in de winst.

Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en de raad van commissarissen van Twence Holding B.V.

Verklaring over de jaarrekening 2017

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Twence Holding B.V. een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vennootschap en de groep op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017 Twence Holding B.V. te Hengelo ('de vennootschap') gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van Twence Holding B.V. en haar dochtermaatschappijen (samen: 'de groep') en de enkelvoudige jaarrekening.

De jaarrekening bestaat uit:

- de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017;
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Twence Holding B.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afweten of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft

om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Zwolle, 22 maart 2018
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. F.S. van der Ploeg RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2017 van Twence Holding B.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen

in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen bepaald om te waarborgen dat we voldoende controlewerkzaamheden verrichten om in staat te zijn een oordeel te geven over de jaarrekening als geheel. Bepalend hierbij zijn de geografische structuur van de groep, de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten, de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen en de bedrijfstak waarin de vennootschap opereert. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Twence Holding B.V.

Bezoekadres

Boldershoekweg 51
7554 RT Hengelo
Nederland

Postadres

Postbus 870
7550 AW Hengelo
Nederland

T +31 (0)74 240 44 44

F +31 (0)74 240 43 33

E info@twence.nl

I www.twence.nl